

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 17 februari 1893, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens s j e t t e hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

1:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 202) har herr A. V. Ljungman föreslagit, att Riksdagen måtte för inrättande af en ny byrå inom civildepartementet anvisa till lön och tjänstgöringspenningar åt en byråchef 6,400 kronor och åt en kanslisekreterare 4,000 kronor, hvarigenom nu utgående anslag till civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli komme att ökas till 87,100 kronor.

Ang. inrättande af en ny byrå inom departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

Motionären har till stöd för sitt förslag anfört följande.

Det hade sedan lång tid tillbaka varit offentligen erkänt, att civildepartementet vore det med arbete mest betungade af statsdepartementen.

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 4 Saml. 1 Afd. 5 Häft. (N:o 7).

Ärendenas mängd vore nemligen här större än inom något annat departement, hvarförutom mål af den mest *olikartade* beskaffenhet vore sammanförda till behandling af samma embetsmän.

Då till exempel en och samma person skulle såsom byråchef samtidigt handlägga ärenden angående skjutsväsendet, väghållning och dylikt, flottning, fiskerinäringen, bergsbruk, skiftes- och afvittringsverken, husdjurssjukdomar, patent- och varumärken med mera; då det vidare, exempelvis, ålåge en och samma byråchef att handlägga den massa af ärenden, som anginge statens och enskildes jernvägar samt väg- och vattenbyggnaderna samtidigt med ärenden rörande landtbruket med mera; och då det enligt instruktionen tillika af byråchef fordrades, att han icke allenast skulle till föredragning bereda de mål och ärenden, som fölle inom dessa vidsträckta områden, samt deri afgifva förslag till beslut, utan äfven öfverse koncepten, med uppmärksamhet följa sådana frågor, hvilka fölle inom byråns verksamhetsområde, samt i dem utarbета de förslag och utlåtanden, som anbefaldes med mera; så vore det helt naturligt, både att ärendena skulle få vänta på föredragning och att icke hela den sakkännedom, som för alla dessa olikartade måls behöriga handläggning i högsta instans vore i hvarje särskildt fall nödig, kunde hos samme byråchef förutsättas.

Då de mål och ärenden, som berodde af civildepartementets handläggning, i följd häraf icke kunde med önskelig skyndsamhet afgöras och ej heller, sedan de inför Konungen föredragits, kunde nog hastigt expedieras, så kunde tydligen icke heller skulden dertill läggas å de särskilda embets- och tjänstemännen inom departementet utan å departementets organisation i dess helhet. Det syntes vidare antagligt, att ifrågavarande, för allmänheten på mångahanda sätt känbara missförhållanden skulle, i väsentlig mån åtminstone, afhjelpas genom inrättande af ännu en byrå inom departementet, hvarigenom vederbörande blefve i tillfälle att på ett lämpligare sätt sammanföra mer likartade ärenden, nödigt inskränka byråchefernas verksamhetsområden och i högre grad tillgodogöra sig byråtjänstemännens duglighet och förvärfvade speciella sakkunskap samt berättigade anspråk kunde ställas icke blott å ökad snabbhet utan ock å större grundlighet vid ärendenas behandling.

Syftet med den förevarande motionen — att minska trycket af den på civildepartementet hvilande arbetsbördan och derigenom möjliggöra en snabbare behandling af åtskilliga till Kongl. Maj:ts pröfning dragna ärenden — finner utskottet särdeles beaktansvärdt. Men fränsetd att den af motionären förordade åtgärden i alla händelser icke

lärer böra af Riksdagen vidtagas, utan att förslag derom från Kongl. Maj:ts sida framkommit, föreställer sig utskottet, att det åsyftade målet endast i ringa grad skulle kunna genom en dylik åtgärd uppnås, då nemligen ingen afsevärd lättnad derigenom skulle komma att beredas departementschefen och hans närmaste man, expeditionschefen. För sin del håller utskottet före, att lämpligaste sättet att afhjelpa de af motionären framhållna olägenheterna är ett förverkligande af den flera gånger, om ock under olika former framställda planen att genom en förändrad organisation af statsdepartementen från civildepartementet afskilja en del nu dit hörande mål och ärenden. Då emellertid något förslag i denna riktning icke föreligger till utskottets pröfning, får utskottet under för handen varande förhållanden allenast hemställa,

att herr Ljungmans förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Rikets ekonomiska kartverk.

2:o) I den till Riksdagen den 16 nästlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte, utöfver det å riksstatens sjetta hufvudtitel för rikets ekonomiska kartverk uppförda ordinarie anslag, 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1894 anvisa till de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län och de delar af Vesterbottens län, som vore belägna ofvan odlingsgränsen eller inginge i kartblad, tillhörande den under utgifning varande kartan öfver förstnämnda län, 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen finge användas äfven till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

*Ang. anslag
till rikets
ekonomiska
kartverk.*

[1.]

Utskottet kommer att genom särskildt utlåtande i ett sammanhang afgifva yttrande öfver detta förslag samt den under fjerde hufvudtiteln gjorda framställningen om anslag till fortsättande af generalstabens topografiska arbeten; hvilket utskottet härigenom skolat för Riksdagen

anmäla.

Landsstaterna i länen.

Ang. höjning
af anslaget
till följd af ett
landsstats-
boställes
indragning
m. m.
[2.]

3:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor reservationsanslag)» måtte höjas med 1,075 kronor eller från 2,651,227 kronor till 2,652,302 kronor.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet meddelat, hurusom statskontoret i dess berättelse angående statsverkets tillstånd och behof anmält dels att i följd af förre tjensteinnehafvarens afgång kronofogdebostället i Göstrings och Vifolka härads fögderi af Östergötlands län, Väderstad n:o 5, $\frac{3}{4}$ mantal, för hvilket den i stat beräknade afkastningen utgjorde 695 kronor, komme att efter tilländalupna tjenste- och fardagsår till statsverket indragas, dels ock att, i enlighet med kongl. brefvet den 1 maj 1891, det länsmanen i Valbo härads norra distrikt af Elfsborgs län anslagna bostället Rennelanda stommen n:o 1, $\frac{3}{4}$ mantal, undergått förnyad uppskattning för bestämmande af afdraget å den kontanta lönen, dervid detta afdrag minskats med 380 kronor; och hade statskontoret i följd häraf hemställt, att anslaget till landsstaterna i länen måtte höjas med en mot nämnda båda belopp, sammanlagda, svarande summa af 1,075 kronor.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor reservationsanslag)» må höjas med 1,075 kronor eller från 2,651,227 kronor till 2,652,302 kronor.

Landtbruksstyrelsen.

Ang. ändring
i staten för
landtbruks-
styrelsen.
[3.]

4:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari innevarande år ifrågasatta ändringar i staten för landtbruksstyrelsen och i vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de deri upptagna löneförmåner, från och med år 1894 höja anslaget till landtbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp, 27,800 kronor, till 28,800 kronor, eller med 1,000 kronor.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat,

att enligt den af Kongl. Maj:t och Riksdagen för landtbruksstyrelsen fastställda stat samt den för styrelsen gällande instruktion styrelsen utgjordes af en öfverdirektör och chef samt såsom ledamöter en fiskeriinspektör och två byråingenjörer, nemligen en öfveringenjör och en landtbruksinspektör, hvarjemte hos styrelsen skulle finnas anställd en sekreterare. För kompetens till ledamotsbefattningarna vore uppställda sådana vilkor, som ansetts nödiga för att vinna trygghet för att hvarje ledamot egde erforderliga teoretiska fackinsigter och praktisk erfarenhet inom det område, som tillhörde hans verksamhet, hvaremot några juridiska insigter eller förfarenhet i administrativa värf naturligtvis icke uppstälts såsom behörighetsvilkor. Af sekreteraren fordrades deremot, att han aflagt examen för inträde i rikets rättegångsverk eller till Kongl. Maj:ts kansli.

Departementschefen har vidare meddelat, att landtbruksstyrelsen uti skrifvelse den 30 september 1892 anfört, hurusom under den tid, styrelsen redan varit i verksamhet, erfarenheten otvetydigt gifvit vid handen, att dess nuvarande organisation i ett afseende vore mindre tillfredsställande. För landtbruksstyrelsen såsom centralt embetsverk vore nemligen de fackkunskaper uti de till styrelsens verksamhetsområde hörande näringsgrenar, hvilka erfordrades hos fiskeriinspektören och byråingenjörerna, icke de enda, som kunde och borde utöfva ett bestämmande inflytande på styrelsens beslut. Dessa borde tillika grunda sig på en klar och bestämd insigt om uppgiften, omfånget och gränserna för de förvaltande embetsverkens verksamhet i allmänhet jemte reglerna och sätten därför, äfvensom på en mera omfattande kunskap beträffande gällande lagar och författningar än som gifvetvis kunde förutsättas hos dem, hvilka icke gjort dithörande ämnen till föremål för speciella studier samt under tjenstgöring inom statsadministrationen eller på liknande sätt gjort sig fullt förtrogne med ifrågavarande slag af offentlig verksamhet. Med styrelsens nuvarande organisation gäfves icke någon garanti därför, att äfven sistnämnda insigter och erfarenhet skulle inom styrelsen städse finnas i erforderlig grad representerade, då den hos styrelsen anställde sekreteraren hvarken enligt instruktionen vore ålagd eller med sin ställning kunde åläggas att i de ärenden, styrelsen hade att handlägga, verkställa sjelfständiga utredningar eller uttala sin mening. Styrelsen vore därför, om den nuvarande instruktionen strängt följdes, hänvisad att antingen undvara erforderliga upplysningar i nämnda afseende eller ock, till skada för den praktiska rigtning, i hvilken styrelsen ansåge sig böra arbeta, nödga ledamöterna inom styrelsen, hvilkas hufvudsakliga studier och erfarenhet fölle inom

ett annat område, att egna en god del af sitt arbete åt tidsödande undersökningar för lösningen af de juridiska och administrativa frågor, hvarmed ärenden inom styrelsen ofta stode i oupplösligt sammanhang. För motverkande af de antydda olägenheterna hade visserligen styrelsen, då derstädes förekommit ärenden, hvilka kräft juridisk eller administrativ fackinsigt, såsom frågor om instruktioner för under styrelsens inseende stående tjänstemän och anstalter, reglementen för administrativa inrättningar, afseende understödjande af vissa grenar af landthushållningen, besvärsmål m. m., låtit sekreteraren deltaga i öfverläggningarna inom styrelsen, men, då sekreteraren icke härför vore underkastad tjänstemannaansvar, hänvisade den utväg, som sålunda måst anlitas, endast ytterligare på behovet af en förändring af styrelsens organisation i syfte att densamma komme att bestå, förutom af öfverdirektören och de nuvarande ledamöterna, af ytterligare en ledamot med juridisk eller administrativ fackbildning, i hvilken händelse likväl sekreterarebefattningen kunde indragas. Af de göromål, som för närvarande åläge sekreteraren, vore, näst biträdet vid uppsättandet af expeditioner, registrators- och aktuariegöromålen de mest tidsödande, beroende derpå att antalet till styrelsen inkomna mål och ärenden allt ifrån den tid, styrelsen trädde i verksamhet, varit ganska betydligt och visat en sådan tendens att tillväxa, att samma antal, som år 1890 utgjort 989 och år 1891 vuxit till 1,060, under år 1892 så tilltagit, att det vid sistlidne september månads utgång uppgått till 913 eller 277 flera än motsvarande dag år 1890 och 201 flera än motsvarande dag år 1891. Då sekreterarens biträde vid uppsättningen i icke ringa grad tagits i anspråk på styrelsens samtliga afdelningar, hade styrelsen, för att sekreteraren måtte kunna egna tillräcklig uppmärksamhet åt det magtpåliggande expeditionsväsendet samt vid förefallande behof kunna deltaga i styrelsens öfverläggningar, låtit registrators- och aktuariegöromålen under sekreterarens inseende och på hans ansvar handhafvas af en hos styrelsen anställd extra ordinarie tjänsteman. Om en dylik anordning vidtoges i det fall, att sekreterarebefattningen hos styrelsen indroges och en ny ledamotsplats i stället inrättades, skulle den nye ledamoten kunna öfvertaga, jemte de af hans ställning såsom ledamot härflytande åligganden, äfven öfriga med sekreterarebefattningen för närvarande förenade göromål.

För vidtagande af en sådan åtgärd, som den af styrelsen sålunda ifrågasatta, talade för öfrigt åtskilliga andra skäl. Sålunda funnes t. ex. ett helt slag af ärenden, hvilka med styrelsens nuvarande organisation icke kunde erhålla en lämplig beredning och föredragning, nemligen vissa styrelsens ekonomiska angelägenheter, i det att, förutom styrelsens

aflöningsmedel, hvilka skulle, efter upprättadt förslag af sekreteraren, på vissa tider af styrelsen requireras, styrelsen hade att verkställa en stor mängd såväl regelbundet återkommande som tillfälliga utbetalningar, för hvilka medel skulle på behöriga tider requireras och lyftas. Beslut om alla dessa utgifter, hvilka under nuvarande förhållanden skulle påfordra föredragning än af den ene än af den andre utaf de nuvarande ledamöterna, kunde icke, derest någon enhet eller reda uti styrelsens förvaltning uti ifrågavarande afseende skulle kunna bibehållas, fattas annat än efter förslag af en och samma person, hvartill styrelsen ansåge den bäst lämpa sig, som handhade styrelsens ekonomiska angelägenheter. Vidare hade det med styrelsens nuvarande sammansättning visat sig förenadt med nästan oöfverstigliga svårigheter att under sommartiden, då inspektioner af de under styrelsens inseende ställda läroverk och andra anstalter samt den styrelsen underlydande personal och dess tjänsteförrättningar hufvudsakligen måste ske, upprätthålla styrelsens verksamhet, hvartill erfordrades att antingen styrelsens chef och en ledamot eller två ledamöter af styrelsen vore i residensstaden närvarande, och sådant hade, oaktadt hvarken öfverdirektören eller ledamöterna i regel åtnjutit någon semester, endast låtit sig göra derigenom, att embetsresorna så mycket som möjligt inskränkts, hvilket åter icke kunnat undgå att medföra beaktansvärda olägenheter. Genom anställande, på sätt föreslaget blifvit, af ytterligare en ledamot, hvilken naturligtvis icke behöfde företaga några embetsresor, blefve denna svårighet undanröjd. Slutligen borde det icke lemnas oanmärkt, att den sekreteraren tillkommande aflöningen vore så knappt tilltagen, att styrelsen icke i allmänhet kunde beräkna att till innehafvare af denna befattning erhålla fullt kompetent person eller få bibehålla denne längre, än till dess han lyckats förvärfva en annan mera förmånlig anställning, hvadan och då en ökning af sekreterarens aflöning, om befattningen bibehölles, i allt fall vore af förhållandena oundgängligen påkallad, det syntes styrelsen synnerligen lämpligt att, på samma gång som en ändring i styrelsens stat vidtoges, dess organisation lämpades efter hvad erfarenheten visat vara i sådant afseende nödvändigt.

Då styrelsen emotsåge, att dess verksamhet redan under den närmaste framtiden skulle komma att än ytterligare utvidgas, ansåge sig styrelsen icke böra längre uppskjuta med att underställa Kongl. Maj:ts pröfning frågan om de åtgärder, som till afhjelpande af ofvan omförmälda brister i styrelsens organisation kunde erfordras. Om äfven styrelsen härvid såge sig nödsakad föreslå en förhöjning af det för styrelsen bestämda anslag, hade styrelsen så mycket mindre funnit

sig böra häraf afhålla sig från att göra framställning i ämnet, som styrelsen vore öfvertygad derom att, då ett embetsverk för befrämjande af landets modernäring och andra i samband dermed stående näringar inrättats, det icke kunde vara med god hushållning förenligt att genom inbesparande af den obetydliga utgift, verkets fullständiga uppsättande skulle medföra, äfventyra eller åtminstone försvåra uppnåendet af det ändamål, hvarför verket inrättats.

Beträffande de åligganden, hvilka skulle tillkomma den ifrågasatta nye ledamoten af styrelsen, hade — anför departementschefen vidare — landtbruksstyrelsen föreslagit, att det skulle åligga denne att dels deltaga i behandlingen af alla sådana frågor, som erfordrade juridisk facksigt, och inom styrelsen föredraga alla kansli- och kameralärenden; dels utöfva tillsyn öfver registrators- och aktuariegöromålen; dels ansvara för uppsättningen af samt till styrelsens granskning öfverlemnade koncept till expeditioner i ej mindre de utaf honom själf föredragna, än äfven alla öfriga af styrelsen eller öfverdirektören till honom för uppsättning aflemnade mål och ärenden; dels uppbära och handhafva af styrelsen reqvirerade medel samt medlen till vederbörande utbetalningar och i laga ordning redovisa; dels ock besörja verkställigheten af styrelsens beslut i ekonomiska angelägenheter.

Beträffande den föreslagna nye ledamotens aflöningsförmåner, hade styrelsen ansett dessa böra sättas lika med de nuvarande ledamöternas, med hvilka han jemväl i afseende å vilkoren för aflönings åtnjutande samt rätt till ålderstillägg, pension och semester borde vara likställd, och den nye ledamotens aflöning följaktligen i styrelsens stat upptagas med 4,000 kronor, deraf 2,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar, förutom två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor. Då sekreterarebefattningen i stället borde indragas, skulle deremot sekreterarens aflöning, hvarmed äfven vore förenade två ålderstillägg å 500 kronor hvarterda, ur staten utgå, hvadan och då någon indragningsstat ej syntes erforderlig, den ifrågasatta omorganisationen af styrelsen skulle kräfva ett förhöjdt anslag af endast 1,000 kronor.

Statskontoret hade öfver styrelsens framställning afgifvit infordradt utlåtande och deruti anført att, derest Kongl. Maj:t funne den af landtbruksstyrelsen föreslagna omorganisationen redan vara af behovet påkallad och hvarför styrelsen syntes statskontoret i allmänhet hafva anført goda skäl, statskontoret, med hänsyn till mängden och beskaffenheten af de åligganden, som enligt landtbruksstyrelsens förslag skulle tillkomma den ifrågasatta nye ledamoten, icke hade något att erinra

mot den för ändamålet föreslagna höjningen af det till styrelsen utgående anslag.

För egen del har departementetschefen yttrat, att giltiga skäl syntes honom tala för en ändring af landtbruksstyrelsens organisation i det syfte, som med styrelsens förevarande framställning afsåges. Hos styrelsen förekomme så många viktiga ärenden, för hvilkas behöriga afgörande erfordrades insigter i juridiska ämnen och en noggrannare kännedom om administrativa förhållanden, att det måste för styrelsen vara af vigt att ega tillgång till någon juridiskt och administrativt bildad person, som vore pliktig att deltaga i styrelsens öfverläggningar i dylika ärenden och dervid under tjenstemannaansvar yttra sin mening. Att de i styrelsen anstälde fackmän i landtbruk och dertill hörande näringar skulle behöfva använda en god del af sin tid för att sätta sig in i frågor, som för dem, hvilkas utbildning vore af naturvetenskaplig och teknisk art, alltid måste förblifva mer eller mindre främmande, kunde icke vara annat än till skada för det allmänna, då de derigenom i viss mån droges ifrån sin egentliga uppgift, och sådant måste i längden inverka menligt på styrelsens förmåga att behörigen fylla de fordringar, som på densamma ställes. Och saknaden af en ledamot med juridiska och administrativa insigter kunde icke ersättas deraf att dylika insigter förefunnos hos sekreteraren, då denne tjensteman för de meningar, som af honom yttrades under styrelsens öfverläggningar, till deltagande hvori han, enligt hvad styrelsen upplyst, hittills stundom plägat kallas, icke vore under nuvarande förhållanden underkastad tjenstemannaansvar, och hans yttranden följaktligen icke kunde annorlunda anses än såsom enskildt till styrelsens chef eller ledamöter uttalade åsigter.

Enligt styrelsens förslag skulle för vinnande af det åsyftade ändamålet inom styrelsen inrättas en ny befattning, hvars innehafvare skulle utom sina åligganden såsom ledamot öfvertaga den nuvarande sekreterarens skyldigheter, hvaremot sekreteraretjensten skulle indragas. Huru den nya befattningen skulle benämnas, derom hade styrelsen icke yttrat sig. Departementschefen ansåge deremot den erforderliga förändringen i styrelsens organisation lämpligare åstadkommas på det sätt, att sekreterarebefattningen bibehölles, men sekreteraren, jemte det han fortfarande fullgjorde sina nuvarande åligganden, gjordes till ledamot af styrelsen. I sak vunnes detsamma, hvilkendera utvägen än valdes. Men då de göromål, som hufvudsakligen komme att upptaga ifrågasvarande tjenstemans tid, voro desamma, som hittills tillhört sekreteraren,

syntes det departementschefen egentligare att för befattningen äfven bibehålla benämningen af sekreterare. Departementschefen ville tillika erinra, att ett dylikt förenande i en befattning af ledamots åligganden och af sådana göromål, som vanligen tillhörde underlydande tjänstemän, icke vore för vår statsförvaltning främmande, i det att den ene af öfverintendentsembetets förste intendenten samt landtmäterisekreteraren på en gång fullgjorde sekreteraregöromål och vore ledamöter af sina respektive verk.

Af den tillökning i göromål, som sålunda skulle åläggas sekreteraren, och den förändrade ställning inom styrelsen, han skulle komma att intaga, följde, att han äfven i afseende å aflönings- och andra förmåner borde, på sätt landtbruksstyrelsen föreslagit, likställas med styrelsens öfrige ledamöter.

Då sekreteraren för närvarande åtnjöte lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 1,200 kronor med rätt till två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, borde han i stället erhålla i lön 2,500 kronor och såsom tjänstgöringspenningar 1,500 kronor med rätt att jemväl kunna komma i åtnjutande af två ålderstillägg till nyssnämnda belopp. Förhöjningen i aflöning inskränkte sig således till 1,000 kronor, för hvilken ringa tillökning i utgifterna för landtbruksstyrelsen det allmänna i departementschefens tanke fullt komme att beredas ersättning genom den förbättring i styrelsens organisation, som derigenom vunnes.

Departementschefen ansåge sålunda, att i staten för landtbruksstyrelsen borde, på det att sekreteraren måtte kunna uppflyttas bland styrelsens ledamöter, göras den ändring, att aflöningen för sekreteraren bestämdes till lön 2,500 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, utan förändring i den nuvarande bestämmelsen om ålderstillägg åt denne tjänsteman. Tillika borde, på det att sekreteraren jemväl i afseende å semesterförmån måtte blifva likställd med de öfrige ledamöterna, vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de i staten upptagna löneförmåner ändras sålunda, att semester finge, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde ega rum, åtnjutas af styrelsens chef och ledamöter under en och en half månad årligen.

Genom hvad till statsrådsprotokollet blifvit i ämnet meddeladt synes utskottet behöfligheten af den föreslagna ändringen i landtbruksstyrelsens organisation vara till fullo ådagalagd. Vid sådant förhållande och då den årliga statsutgift, som erfordras för ändringens genomförande, icke är särdeles betydande, anser utskottet den omständighet, att så få år förflutit sedan styrelsen inrättades och stat för densamma

fastställdes, icke böra utgöra något hinder för Riksdagen att redan nu lemna sin medverkan till afhjelpande af den brist, som, enligt hvad erfarenheten visat, förefinnes i styrelsens sammansättning.

Utskottet hemställer för den skull,

att Riksdagen må, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari innevarande år ifrågasatta ändringar i staten för landtbruksstyrelsen och i villkoren och förbehållen för åtnjutande af de deri upptagna löneförmåner, från och med år 1894 höja anslaget till landtbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp, 27,800 kronor, till 28,800 kronor, eller med 1,000 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannaningar.

5:o) Beträffande understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid landtmannaskolor hafva inom Andra Kammaren väckts nedannämnda två motioner:

motionen n:o 67 af herr *N. Olsson i Åttersta*, deruti föreslagits:

att Riksdagen ville till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag å 3,000 kronor, att tilldelas mindre bemedlade lärjungar vid landtmannaskolor, som åtnjöte understöd af statsmedel och hvilkas ändamålsenliga verksamhet sålunda blifvit erkänd, hvarvid borde öfverlemnas åt vederbörande skolstyrelses ompröfvande att fördela erhållet understöd;

motionen n:o 83 af herr *P. Pehrsson i Norrsund*, som hemställt:

att Riksdagen måtte bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts disposition, ett anslag af 7,500 kronor, att användas till understöd åt mindre bemedlade lärjungar i hvarje sådan landtmannaskola, som åtnjöte understöd af statsmedel, och hvars ändamålsenliga verksamhet sålunda blifvit erkänd, hvarvid medlens fördelning vid hvarje skola borde ske efter dess skolstyrelses bedömande.

Ang. ifrågasatt understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid vissa landtmannaskolor.

Vid senaste lagtima riksdag förehade utskottet till behandling två af samma motionärer väckta förslag, hvilka hvar för sig voro med de nu framställda lika lydande, med undantag allenast deraf, att herr Olsson då icke ifrågasatte anslag till högre belopp än 2,000 kronor. I det yttrande, utskottet afgaf öfver berörda två motioner och en

tredje med dem i samband stående, anförde utskottet, att det med fullt erkännande af det goda syftet i motionerna likväl icke ansåge sig för det dåvarande kunna förorda bifall till något af de särskilda förslag, som i dem framstälts. Det slag af lägre landtbruksläroverk, som i motionerna afsåges, hade införts genom Riksdagens på framställning af Kongl. Maj:t år 1887 fattade beslut att *dels* på ordinarie stat från och med 1888 bevilja till understöd åt sådana landtmannaskolor (anstalter för lägre landtbruksundervisning med hufvudsakligt ändamål att befrämja elevernas teoretiska utbildning), för hvilka stadgar blifvit af Kongl. Maj:t godkända, ett förslagsanslag å 15,000 kronor att efter Kongl. Maj:s bepröfvande med högst 3,000 kronor årligen tilldelas sådana landtmannaskolor under vissa vilkor, *dels ock* medgifva, att besparingar å anslagen till lägre landtbruksskolor finge användas till understöd åt nämnda landtmannaskolor med belopp af högst 4,000 kronor åt landtmannaskola, som vore belägen i län, der med statsmedel till samma belopp understödd lägre landtbruksskola ej finnes, och med högst 3,000 kronor åt öfriga landtmannaskolor, allt på nyssberörda vilkor, dock att i län, der med statsmedel understödd lägre landtbruksskola ej finnes, statsanslag till *en* landtmannaskola finge utgå, ehvad bidrag inom orten tillsköttes eller ej. Någon tillförlitlig erfarenhet rörande landtmannaskolans förmåga att fylla sin uppgift hade emellertid under de få år, den varit i verksamhet, icke kunnat erhållas; men förrän sådan vunnits, syntes det utskottet ej lämpligt, att staten iklädde sig större ekonomiska förpligtelser mot skolan, än den redan åtagit sig. Utskottet hemställde för den skull, att de väckta förslagen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Då denna utskottets hemställan af båda kamrarne godkändes, samt icke mera än ett år sedan dess förflutit, saknar utskottet anledning att nu frångå sin förut intagna ståndpunkt; hvadan utskottet alltså hemställer,

- a) att herr Pehrssons ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall; och
- b) att ej heller herr Olssons oförmälda motion må af Riksdagen bifallas.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

6:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 88) har herr C. A. Andersson från Malmö hemställt, att det till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare nu utgående anslag, 20,000 kronor,

Ang. höjning
af anslaget
till reseunder-
stöd åt
fabriks- och
handtverks-
arbetare.

måtte från nästa års början höjas med 5,000 kronor, eller till 25,000 kronor.

Motionären har till stöd för förslaget anfört hufvudsakligen följande.

Då det till reseunderstöd för sådana yrkesidkare, hvilka i främmande länder ville söka utbilda sig i sitt yrke, af Riksdagen år 1887 anvisade anslag visat sig vara otillräckligt, enär antalet sökande för dessa understöds erhållande vore allt för stort i förhållande till dem, som komme i åtnjutande deraf, syntes tiden nu vara inne att höja detta anslag, så att det med anslaget åsyftade ändamålet måtte kunna ernås.

Af kommerskollegii berättelse rörande fabriks- och handtverksnäringarne inom landet, framginge, att dessa för vårt land viktiga näringsgrenar under det senaste årtiondet varit mäktiga af en storartad utveckling.

Antalet fabriker inom landet, som år 1881 utgjorde 2,825, hade under 10 år, eller till och med 1890, ökats till 3,251 eller med 426. Antalet arbetare vid fabriker inom landet samt idkare af särskilda slag af handtverk och vissa andra dermed jemförliga näringar, jemte deras arbetare i städer, köpingar och på landsbygden, utgjorde år 1881 98,226 samt 1890 120,350. Under dessa tio år hade alltså uppstått en ökning i detta antal af 22,124, oaktadt under denna tid en massa hjälpmaskiner tillkommit och funnit sin användning i så väl fabriks- som handtverksindustriens tjänst, och som, på samma gång de underlättat arbetet, gjort många armar inom dessa industrigrenar öfverflödiga.

Tidsperioden 1881—1890 kunde icke sägas hafva varit den bästa i ekonomiskt hänseende för fabriks- och handtverksindustrien inom vårt land, men tillverkningsvärdet för dessa industrigrenar hade ändock betydligt ökats. Tillverkningsvärdet, som för år 1881 utgjorde 168,021,096 kronor, hade år 1890 stigit till 269,918,704 kronor, en ökning således med nära 102,000,000 kronor, hvilket för våra förhållanden utvisade ett synnerligen glädjande uppsving i landets industri.

Att våra fabriks- och handtverksarbetare vore i besittning af en större skicklighet och smak nu än förr, torde af ingen kunna förnekas, hvilket också visats vid de industriutställningar, som under senare åren hållits inom landet; men inom många olika yrken måste man ännu införskrifva arbetare ifrån utlandet för att kunna åstadkomma ett arbete, som ej stode för mycket efter utländingens. Genom att bereda

några flera af våra egna arbetare tillfälle att i de större länderna praktisera i sina yrken, skulle mången gång en sådan import blifva obehöflig.

Då enligt motionärens förmenande de inom landet varande handtverks- och industriföreningarnes styrelser — hvilkas ledamöter uteslutande bestode af mera framstående handtverks- och fabriksidkare — vore de mest kompetente att bedöma, om och i hvad mån en ökning af nämnda anslag vore af behovet påkallad, hade motionären hos styrelserna för handtverks- och industriföreningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö anhållit, att dessa ville derom yttra sig, och hade de, såsom särskilda vid motionen fogade bilagor utvisade, på det varmaste vitsordat önskligheten deraf.

Antalet sökande till reseunderstöds erhållande hade varit ganska olika under olika år. Så t. ex. 1890 hade det endast varit 147 sökande, då antalet 1891 uppgått till 214, hvaremot det 1892 sjunkit till 168. Af dessa 529 sökande hade det endast varit 136, som kunnat erhålla reseunderstöd, nemligen 45 1890, 46 1891 och 45 1892, oaktadt nästan alla hade de vackraste betyg från så väl skolor som principaler.

Till understöd åt fabriks- och handtverksarbetare, som ville genom resor till främmande länder och någon tids arbete på dervarande verkstäder öka sina insigter och sin konstfärdighet, anvisade 1862—1863 årens Riksdag ett ordinarie anslag å 3,000 kronor. Från och med år 1867 höjdes anslaget till 6,000 kronor och från och med år 1871 till 8,000 kronor. Genom anvisande på extra stat af ett belopp å 4,000 kronor ökades de för ändamålet tillgängliga medel för hvart och ett af åren 1876 till och med 1879 till 12,000 kronor, men under åren 1880—1882 utgick åter endast det å ordinarie stat uppförda beloppet 8,000 kronor, till dess sistnämnda år det ordinarie anslaget, på derom inom Riksdagen väckt förslag, höjdes till 12,000 kronor. Sedermera blef, på sätt motionären antydt, samma anslag år 1887 ökad till det belopp 20,000 kronor, hvarmed det derefter utgått.

Den senaste anslagsförhöjningen vidtogs på framställning af Kongl. Maj:t. Vid det tillfälle, då beslut om framställningens aflåtande till Riksdagen fattades i statsrådet, anmärkte dåvarande chefen för civildepartementet, bland annat, att äfven med anslagets fixerande till det ifrågasatta beloppet, 20,000 kronor, understödstagarnes antal ej komme att ökas med mera än omkring två tredjedelar, men att, om af särskilda skäl ytterligare medel för ifrågavarande ändamål vid något tillfälle erfordrades, tillgång dertill möjligen kunde beredas från andra

under anslagstiteln till »befrämjande i allmänhet af slöjderna» uppförda anslag, i den mån dessa icke måste tagas i anspråk för andra angelägna ändamål.

Då de resestipendier, hvarom nu är fråga, visat sig egnade att befordra det med dem afsedda syftemålet, eller yrkesskicklighetens höjande inom landet, och då antalet dylika stipendier onekligen är väl lågt i förhållande till antalet fullt kompetente sökande, finner utskottet motionärens förslag att bereda ökade medel för det ifrågavarande behofvets tillgodoseende förtjent af uppmärksamhet. För närvarande anser sig utskottet emellertid icke kunna förorda den af motionären ifrågasatta anslagsförhöjningen. Först och främst är nemligen utskottet i saknad af utredning, i hvad mån medel skulle kunna beredas genom anlåtande af den utaf departementschefen år 1887 anvisade utvägen att för ändamålet taga i anspråk andra under anslagstiteln uppförda anslag. Och vidare synes det utskottet, att Riksdagen bör afvakta framställning från Kongl. Maj:t, innan Riksdagen anvisar ökade anslagsmedel till förut pröfvade behof, hvilka såsom det nu förevarande måste anses kunna utan för stor olägenhet tills vidare tillgodoses med redan beviljade medel. Utskottet hemställer sålunda,

att herr Anderssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Fiskerinäringens understöd.

7:o) I nedannämnda inom Andra Kammaren väckta motioner har herr A. V. *Ljungman* föreslagit:

i motionen n:o 10: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åvägabringandet af en tidsenlig administration af hafsfiskebedriften vid rikets vestra och södra kuster, *dels ock* uppföra ett anslag å ordinarie stat af 9,000 kronor för anställande af två fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns hafsfisken; och

i motionen n:o 11: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommandet af en mer tillfredsställande administration af fiskena vid rikets östra kust och i sötvattnen, *dels ock* å ordinarie stat uppföra ett anslag

Ang. åtgärder för befrämjande af hafsfisken vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.

af 4,500 kronor till aflöning åt ännu en under landtbruksstyrelsen hörande fiskeriinspektör.

Motionären har till stöd för det i motionen n:o 10 framställda förslaget anfört hufvudsakligen följande.

Vid 1889 års riksdag hade på grund af hemställan från Kongl. Maj:t det förutvarande anslaget å ordinarie stat till »fiskerinäringens understöd» höjts från 17,600 kronor till 42,000 kronor, under uttalande af att, »i betraktande af den stora betydelse, särskildt nordsjöfisket under de senare åren erhållit, kunde det belopp, hvarmed Kongl. Maj:t funnit anslagstiteln böra ökas, icke anses för högt». Trenne år hade emellertid sedan dess förflutit, och hafs fisket vid rikets vestra kust hade derunder än ytterligare utvecklats, på samma gång som det i allt mer trängande grad kommit i behof af en länge eftertraktad omvårdnad från det allmännas sida; men den vid det ökade anslaget beviljande antydda verksamheten till samma fiskes förkofran hade utblifvit och ökningen i anslaget till största delen hamnat i sjetta hufvudtitelns besparingsfond för »besparingar å anslagen till jordbruket, handeln och näringarne», eller användts för sådant, som lämpligast bort helt och hållet åsidosättas. Då nu detta förhållande uppenbarligen hade sin orsak hufvudsakligast i den befintliga fiskeradministrationen och icke stode att hjälpa på annat sätt, än genom en fullständig omorganisation af denna efter de bästa föredömen, utlandet hade att bjuda på, så hade man äfven från bohusslänska skärgården under år 1891 sökt åvägbringa en sådan omorganisation genom att hos Kongl. Maj:t anhålla om inrättande, i öfverensstämmelse med Göteborgs och Bohus läns landstings hemställan åren 1882 och 1884, af en särskild, kollegialt anordnad, men oafölad *fiskeristyrelse* efter i väsentlig mån skotskt och holländskt mönster för bohusslänska hafs fiskebedriftens administration, hvilken anhållan derefter 1891 af samma landsting förordats. Obestridligt syntes ock vara, att, om en dugande offentlig verksamhet till främjande af rikets största och mest betydande fiskebedrift skulle åstadkommas, så måste man först hafva ett organ för denna verksamhet, som förmådde på ett tillfredsställande sätt handhafva densamma och som naturligen äfven måste vara afpassadt efter det bohusslänska hafs fiskets egendomliga samt med handel, sjöfart och industri vida mer än med rikets öfriga fiskerier öfverensstämmande beskaffenhet.

För särskildt bohusslänska skärgården vore en dylik tingens utveckling så mycket mer behöflig som det yppade ymniga sillfisket derstädes vore periodiskt och efter några få årtiondens förlopp sannolikt komme att upphöra, hvadan det vore af nöden både att, under den tid fisket

varade, snabbt och kraftigt tillgodogöra sig de förvärfsmöjligheter, det erbjöde, och att under nämnda tid utveckla näringslivet och den ekonomiska ställningen i samma skärgård derhän, att befolkningen vid fiskeperiodens slut kunde motstå den då inträffande krisen, utan att, såsom förut vid liknande fall egt rum, nedstörtas i djupaste fattigdom och elände.

Redan 1883 hade den 1881 tillsatta kongl. komitén för fiskerilagstiftningens omarbetning och fiskeriadministrationens omorganisation hemställt om ökandet af antalet ordinarie fiskeritjenstemän i riket; och hade detta förslag tillstyrkts af nära nog samtliga länsstyrelser och landsting. Klart vore också, enligt motionärens förmenande, att man för fisket, liksom för landtbruket, behöfde ett antal personer, som kunde helt och hållet egna sig åt den offentliga vården om fiskerinäringen samt tillhandagå de fiskeriidkare med råd och biträde, som deraf vore i behof. Sådana personer vore till följd af fiskebedriftens både större betydelse och egendomliga art, företrädesvis af nöden med hänsyn till de så kallade eröfrade provinsernas hafsfisken, hvarför motionären äfven ville framlägga ett förslag till tvenne sådana personers anställning för nämnda fisken, fastän väl knappast någon förhoppning funnes derom, att Riksdagen skulle på grund af enskild motionärs framställning bevilja anslag till aflöning åt nya tjenstemän å ordinarie stat. Dessa två fiskeritjenstemän borde benämnas *fiskeriinspektörer* och undfå samma löneförmåner och liknande ställning, som de hvilka tillerkänts fiskeriinspektören i landbruksstyrelsen.

Beträffande de skäl, hvilka ligga till grund för det i motionen n:o 11 väckta förslaget om åtgärder för befrämjande af fiskena vid rikets östra kust och i sötvattnen, hänvisar utskottet till sjelfva motionen och vill här endast anmärka, att motionären utgår från den förutsättningen, att den administration af dessa fisken, hvilken kom till stånd år 1889 genom landbruksstyrelsens inrättande, är »ytterst otillfredsställande och principvidrig».

Vid senaste lagtima riksdag förehade utskottet till behandling ett förslag af samme motionär (motionen n:o 165 inom Andra Kammarren) hvilket förslag så till yrkande som till motivering var väsentligen lika lydande med förevarande motion n:o 10 och vid hvilket motionären såsom bilagor fogat, bland annat, två af motionären under år 1891 till Kongl. Maj:t ingifna skrifter, innefattande den ena en hemställan om indragning af tillsyningsmannabefattningen vid Göteborgs och Bohus

läns hafsfisken och den andra en hemställan, att Kongl. Maj:t måtte ej mindre förordna om inrättande af en särskild fiskeristyrelse för vården af länets hafsfiske än äfven hos Riksdagen äska nödigt anslag för anställande af tvenne fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns hafsfisken. I afgifvet yttrande öfver detta förslag (punkten 6:o af utlåtandet n:o 7) anförde utskottet, att, ehuru väl genom motionärens omförmälda skrivelser Kongl. Maj:ts uppmärksamhet blifvit fäst å ifrågavarande angelägenhet, utskottet dock trots sig böra föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t göra särskild framställning i detta ämne, på det att förevarande frågor måtte betraktas ur mera omfattande synpunkt och dervid äfven måtte komma under ompröfning, huru vida icke den ifrågasatta administrationen af hafsfisket möjligen borde komma att omfatta ej allenast fisket vid rikets westkust, utan äfven det som bedrefves vid sydkusten; och hemstälde utskottet, *dels* att Riksdagen måtte i skrivelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets westkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd; *dels ock* att motionen icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda. Det senare momentet af utskottets hemställan bifölls af båda kamrarne, men i fråga om det förra stannade kamrarne i olika beslut, i följd hvaraf frågan förföll.

Då alltså förslag i samma syfte, som den nu väckta motionen, så nyligen som vid senaste riksmöte varit föremål för Riksdagens pröfning och dervid icke tillvunnit sig Riksdagens godkännande, anser sig utskottet för närvarande icke böra framkomma med hemställan om åtgärder uti ifrågavarande hänseende.

Hvad vidare angår motionärens förslag rörande ostkost- och söt-vattensfiskena, så afser detta förslag en så genomgripande förändring i den för föga mer än tre år sedan genomförda nya administrationen af dessa med westkust- och delvis äfven sydkust-fisket olikartade samt i och för sig mindre betydande fisken, att någon åtgärd i förslaget syfte icke synes utskottet för närvarande böra af Riksdagen vidtagas.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, hemställer utskottet:

- a) att herr Ljungmans förevarande motion n:o 10 icke må vinna Riksdagens bifall, och
- b) att herr Ljungmans motion n:o 11 icke heller må af Riksdagen bifallas.

8:o) I en inom Andra Kammaren af herr *A. V. Ljungman* väckt motion (n:o 201) har föreslagits, att Riksdagen måtte besluta den ändring i de af Riksdagen i skrifvelse den 13 maj 1891 fastställda villkoren för låns beviljande ur fonden till fiskerinäringens befrämjande, att tiden för lånens amortering bestämdes till *högst* åtta år och inom den sålunda angifna gränsen finge af Kongl. Maj:t lämpas efter de skilda lokala förhållandena.

Ang. ändring i villkoren för beviljande af lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande.

Beträffande detta förslag har motionären till en början erinrat, att, sedan Riksdagen uti skrifvelse den 13 maj 1891 tillkännagifvit, att Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts framställning om beviljandet af ett anslag af 100,000 kronor till inrättande af en *fond för fiskerinäringens befrämjande*, Kongl. Maj:t i kungörelse den 3 juni 1892 utfärdat bestämmelser för låns utlemnande ur denna fond, bland hvilka bestämmelser förekomme äfven en, som, affattad i öfverensstämmelse med Riksdagens nämnda skrifvelse, vore så lydande:

»4:o. Från fonden beviljad lån skall återbetalas sålunda, att vid slutet af hvarje af de åtta år, som följa näst efter det, hvarunder lånet blifvit lyftadt, inbetalas en åttendedel deraf tillika med upplupen, men obetald ränta; förbehållande Kongl. Maj:t sig att, derest stadgad kapital- eller räntaafbetalning icke i rätt tid fullgöres, tidigare återfordra det oguldna lånebeloppet med ränta.»

Till stöd för sin ifrågavarande framställning har motionären vidare anført, att då den ofvan omförmälda bestämmelsen om en och samma återbetalningstid för alla lån ur fonden vore opraktisk och hindrade fondens tillräckliga anlåtande, enär en så lång afbetalningstid som åtta år tydligen alls icke passade för lån till anskaffande af sådan fiskeredskap, som i regeln förbrukades under vida kortare tid, eller af smärre fiskefartyg eller båtar och dessutom för lånesökande försvårade ställandet af nödig säkerhet för låneförbindelses fullgörande, så vore en ändring af behovet påkallad.

Till det statsrådsprotokoll öfver civilärenden, hvilket var vidfogadt den till 1891 års Riksdag aflåtna statsverkspropositionen, deruti framställning gjordes om anslag till en lånefond för fiskerinäringens befrämjande, anmärkte föredragande departementschefen, bland annat, att amorteringstiden för lån ur fonden syntes honom böra sättas så, att lånet slutbetalades, innan båt och redskap, som för lånet skulle anskaffas, väsentligen förlorat i värde, och att med hänsyn härtill denna tid icke borde utsträckas utöfver åtta år. Vid sammanfattningen af de villkor, hvilka borde gälla för lån ur fonden, gafs emellertid åt stadgandet i

berörda hänseende den formulering, »att lånet skulle återbetalas sålunda, att vid slutet af hvarje af de åtta år, som följde näst efter det, hvarunder lånet eller någon del deraf lyftats, skulle inbetalas en åttendedel af lånebeloppet». I den skrifvelse till Konungen, hvori Riksdagen anmälde sitt beslut i fråga om den gjorda framställningen, förklarade också Riksdagen, att tiden för lånens amortering syntes Riksdagen böra, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, bestämmas till åtta år.

Då motionären nu fäst uppmärksamheten på, att det ifrågavarande stadgandets formulering icke är tillfredställande i det hänseende, att fall kunna inträffa, då låntagare önskar kortare amorteringstid än den nu obligatoriskt föreskrifna af åtta år, samt medgifvandet af en dylik kortare inbetalningstid uppenbarligen icke är stridande mot verkliga syftet med bestämmelsen i fråga, anser utskottet Riksdagen böra lemna sin medverkan till en rättelse af det anmärkta förhållandet; och hemställer utskottet för den skull,

att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans förevarande motion, må för sin del besluta den ändring i gällande villkor för låns erhållande ur fonden till fiskerinäringens befrämjande, att tiden för lånens amortering bestämmas till högst åtta år, äfvensom i skrifvelse till Konungen anmäla detta sitt beslut.

Skiften och afvittringar.

Ang. höjning
i årsarfvodet
för styres-
mannen för
storskiftes-
verket m. m.

9:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

[4.]

att Riksdagen må *dels* för år 1894 bevilja förhöjning i styresmannens för storskiftesverket i Kopparbergs län årsarfvode med 400 kronor, *dels* medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1894 för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län samt storskifteslandtmätare i Kopparbergs län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjänstemän

godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; *dels ock* för år 1894 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp.

Utflyttningshjälp vid laga skiften.

10:o) Uti en inom Andra Kammaren af herr *J. Sjöberg* väckt motion (n:o 37) har föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes meddela sådan ändring i kongl. kungörelsen den 27 septemter 1861, att understöd af allmänna medel skulle utgå äfven vid hemmansklyfning med de i § 1 af nämnda kungörelse bestämda belopp, dock icke till delegare i hemmanet, hvilken hemmansdel efter klyfningen innehölle mindre areal än tjugu tunnland.

Ang. ifrågasatt utflyttningshjälp vid laga skiften.

Vid utflyttningar i följd af laga skiften erhöles, anför motionären, de utflyttande, enligt kungörelsen den 27 september 1861, understöd af allmänna medel med vissa i 1 § af nämnda kungörelse bestämda belopp. Grunden härför syntes vara, bland annat, att staten velat underlätta uppdelningen af jorden för åstadkommande af en bättre kultur derå.

Vid klyfning af hemman eller hemmansdel, som redan undergått laga skifte, lemnade deremot staten intet dylikt understöd. Billigheten talade dock enligt motionärens förmenande för, att äfven vid dylika skiftesförrättningar, hvilkas ändamål ju vore att än ytterligare fördela jorden, sådant understöd af statsmedel utginge, dervid dock, till förekommande af missbruk, bestämmelse borde meddelas derom, att arealen af den del af det delade hemmanet, hvars egare skulle vara berättigad till understöd af statsmedel, icke finge understiga en viss rymd.

I motsats till motionären kan utskottet till en början icke finna, att ur det allmännas synpunkt hemmansklyfning är af samma betydelse som laga skifte; och då ett af särskilde komiterade utarbetadt lagförslag, åsyftande, bland annat, att genom införande af ett nytt institut, benämndt »egostyckning», åstadkomma ett enklare och billigare samt följaktligen för de mindre bemedlade lättare tillgängligt jordstyk-

ningsförfarande än hemmansklyfningen, för närvarande är föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, kan utskottet i alla händelser icke finna den nuvarande tidpunkten lämplig för en framställning till Kongl. Maj:t i motionens syfte. Utskottet hemställer för den skull,

att herr Sjöbergs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga
ordinarie
anslag.
[5.]

11:o) I fråga om öfriga, här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag å sjetta hufvudtiteln har Kongl. Maj:t ej föreslagit annan förändring än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.* måtte ökas med 24 kronor eller från 118,541 kronor till 118,565 kronor. Utskottet hemställer,

att samtliga här ofvan icke särskildt omförmälda ordinarie anslag under sjetta hufvudtiteln må för år 1894 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.* må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Statens jernvägstrafik.

Ang. löneför-
bättring åt
banvakter.
[6.]

12:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att af jernvägstrafikmedlen ett belopp af högst 12,000 kronor finge under år 1894, efter jernvägsstyrelsens bepröfvande, användas till förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde banvakters löneförmåner utöfver det nu medgifna högsta arfvodesbeloppet, med högst 60 kronor för hvarje banvakt, som af förhöjningen komme i åtnjutande.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, huru som Kongl. Maj:t vid 1892 års lagtima riksdag föreslagit, att Riksdagen

måtte medgifva, att banvakt vid statens jernvägstrafik måtte kunna uppflyttas i nittonde löneklassen enligt gällande aflöningsreglemente för embets- och tjänstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik, med årligt arfvodesbelopp af 600 kronor. Då emellertid Riksdagen, som inhemtat, att Kongl. Maj:t anbefalt jernvägsstyrelsen att inkomma med förslag till nytt aflöningsreglemente för embets- och tjänstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik, antagit, att förslag till en allmän revision af det nu gällande aflöningsreglementet kunde redan för innevarande års Riksdag framläggas, hade Riksdagen hållit före, att den slutliga pröfningen af frågan om förbättring af banvakternas lönevilkor borde till dess anstå. Men då det syntes Riksdagen ostridigt, att behovet af en något högre aflöning för vissa banvakter, särskildt de i Norrland anstälde, vore så kämbart att detsamma borde så fort som möjligt för tillfället afhjelpas, hade Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen medgifvit, att af jernvägstrafikmedlen ett belopp af högst 12,000 kronor finge under år 1893, efter jernvägsstyrelsens bepröfvande, användas till förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde banvakters löneförmåner utöfver det nu medgifna högsta arfvodesbeloppet, med högst 60 kronor för hvarje banvakt, som af förhöjningen komme i åtnjutande.

Sedan jernvägsstyrelsen den 26 november 1892 afgifvit förslag till nytt aflöningsreglemente, hvilket förslag till civildepartementet inkommit den 13 derpå följande december, hade — yttrar departementschefen vidare — styrelsen i skrifvelse den 14 i sistnämnda månad — jemte anmälan att nyssberörda belopp, 12,000 kronor, komme att tilldelas de banvakter, till ett antal icke öfverstigande 200, som sedan fem år eller längre tid med godt vitsord tjänstgjort och fortfarande tjänstgjorde å bandelar norr och öster om Ljusdal — hemställt att, för den händelse det nya aflöningsreglementet, till hvilket styrelsen ingifvit förslag, icke komme att tillämpas för år 1894, Kongl. Maj:t täcktes till instundande Riksdag afåta proposition om anvisande af ett belopp af högst 12,000 kronor att såsom tillfällig löneförhöjning för sistnämnda år utöfver det nu medgifna högsta arfvodesbeloppet med högst 60 kronor till hvarje banvakt, som af förhöjningen komme i åtnjutande, efter samma grunder, som tillämpats för användning af det för innevarande år anvisade beloppet, tilldelas å berörda bandelar tjänstgörande banvakter.

Då jernvägsstyrelsens förslag till nytt aflöningsreglemente icke borde företagas till pröfning, innan en närmare utredning i vissa hän-

seenden hunnit åstadkommas, för hvars åvägbringande departementschefen ämnade inom kort föreslå Kongl. Maj:t att vidtaga åtgärder, syntes någon framställning i fråga om förändrade aflöningsvilkor för jernvägstrafikens personal icke till nu instundade Riksdag kunna komma att aflåtas. Vid sådant förhållande och då det af Riksdagen erkända behovet af förbättring af särskildt de i Norrland anstälde banvakternas aflöningsförmåner fortfarande kvarstode oförminskadt, hemställde departementschefen om aflåtande till Riksdagen af en framställning i det af jernvägsstyrelsen angifna syfte.

Då, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, frågan om ny löneroglering för personalen vid statens jernvägstrafik icke kan komma att föreläggas nu samlade Riksdag, torde den för innevarande år vidtagna provisoriska anordningen till förbättrande af banvakternas i Norrlands ställning böra blifva gällande äfven för nästkommande år; och hemställer utskottet för den skull,

att Riksdagen må medgifva, att af jernvägsstrafikmedlen ett belopp af högst 12,000 kronor må under år 1894, efter jernvägsstyrelsens bepröfvande, användas till förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde banvaktens löneförmåner utöfver det nu medgifna högsta arfvodesbeloppet, med högst 60 kronor för hvarje banvakt, som af förhöjningen kommer i åtnjutande.

Patentbyrån.

Ang. disposition af patent- och varumärkesafgifter.

[7.]

13:o) Beträffande patentbyrån har Kongl. Maj:t ej gjort annan framställning, än att Riksdagen måtte medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingades af tillämpning under år 1894 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Af den redogörelse för patentbyråns inkomster och utgifter för år 1892, som finnes intagen i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1893 inhemtas, att byråns inkomster för året utgjort 109,678 kronor 75 öre, under det att dess utgifter, hvilka dock, då räkenskaperna vid tidpunkten för redo-

görelsens aflemnande icke vore afslutade, ej kunde med full noggrannhet uppgifvas, uppgått till 87,424 kronor 40 öre, af hvilket belopp de viktigaste posterna utgjorts af aflöningar och arvoden 37,148 kronor 57 öre, byråns publikationer 29,540 kronor 50 öre, återställda patent- och registreringsavgifter 6,895 kronor, utgifter för byråns bibliotek 2,618 kronor 73 öre, renskrifning 2,019 kronor, bidrag till upprätthållande af patentunionens internationella byrå i Bern 1,510 kronor 17 öre samt hyra för byråns lokal 4,000 kronor.

För år 1891 belöpte sig patentbyråns inkomster till 101,401 kronor 25 öre och dess utgifter till 80,614 kronor 75 öre.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att avgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingas af tillämpning under år 1894 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Arbetareförsäkringen.

14:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 16 och 17) i ämnet anfört, får utskottet hemställa,

Ang. förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.
[8.]

att Riksdagen må medgifva, att Kongl. Maj:t må för år 1894 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Extra anslag.

För tillfälliga behof, hänförliga till sjetta hufvudtiteln, hafva, utom den redan i punkten 2:o) nämnda, följande framställningar gjorts.

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 4 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

Ang. anslag
för kontrollen
å försäkrings-
anstalterna.

[9.]

15:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för handhafvande af *kontroll å försäkringsanstalterna*, för år 1894, i likhet med hvad allt ifrån år 1887 egt rum, på extra stat anvisa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

Öfverståthållareembetet.

Ang. anslag
till utgifvande
af »Polisun-
derrättelser.»

[10.]

16:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må äfven för år 1894, till utgifvande under samma år af »*Polisunderrättelser*», på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

Ang. anslag
till särskild
polisstyrka på
landet.

[11.]

17:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1894 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 65,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1893 angifna grunder.

Ang. arfvoden
åt lappfogdar
m. m.

[12.]

18:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till ersättning för *juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge* samt till *lappfogdar och lappförmän*, på extra stat för år 1894 anvisa 10,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 141) har åter herr *L. Dahlstedt*, med hvilken instämt herr *N. Boström* m. fl., föreslagit, att Riksdagen ville, förutom det af Kongl. Maj:t för ofvan angifna ändamål begärda anslag af 10,000 kronor, anvisa ytterligare 5,000 kronor, eller tillhopa 15,000 kronor, å extra stat för år 1894 till ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän ej mindre inom Jemtlands och Norrbottens än äfven inom Vesterbottens län.

Till stöd för sitt förslag har motionären hufvudsakligen anfört, att det af Kongl. Maj:t för hvartera af åren 1891, 1892 och 1893 begärda och af Riksdagen beviljade anslaget 10,000 kronor förutom till ersättning till juridiskt biträde åt svenske lappar i Norge, lemnat tillgång till anställande af lappfogdar och lappförmän endast inom Jemtlands och Norrbottens län, och att det vore antagligt, att det för år 1894 begärda anslaget, om det beviljades, icke komme att blifva tillräckligt för ändamålet i större utsträckning än hittills skett. Inom Vesterbottens län funnes emellertid en lappbefolkning af 1,592 personer, af hvilka 730 vore nomader. Dessa hade enahanda behof af hjälp och bistånd som nomader inom Jemtland och Norrbotten. Att så vore förhållandet framginge ovedersägligen af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Vesterbottens län senast afgifna femårsberättelse, hvaraf inhemtades, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande, till följd af inkomna klagomål, den 24 december 1890 hos Kongl. Maj:t gjort framställning om anvisande af medel till anställande af en särskild lappfogde inom länet för att tillhandagå den nomadiserande befolkningen med råd och hjälp vid uppkommande tvister med de bofaste. Å denna framställning hade Kongl. Maj:t lemnat det svar, att medel för ändamålet icke funnes tillgängliga.

Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Hvad åter angår den väckta motionen, lärer Riksdagen icke böra på enskild motionärs förslag och utan närmare utredning rörande verkliga behovet af lappfogde och lappförmän jemväl inom Vesterbottens län vidtaga en förhöjning af anslaget i fråga.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med afslag å herr Dahlstedts förevarande motion men med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, må till ersättning för

juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän på extra stat för år 1894 anvisa 10,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

Ang. undersökningar af mindre hamnar och farleder m. m.

[13.]

19:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för år 1894 på extra stat anvisa, till *undersökningar af broar, mindre hamnar och farleder*, ett anslag af 5,000 kronor.

Till undersökningar af mindre hamnar och farleder har Riksdagen för hvartera af åren 1892 och 1893 på extra stat anvisat 5,000 kronor.

Med erinran härom hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhämtas, uti skrifvelse den 3 december 1892 förmält, att det visat sig, det medel jemväl erfordrades för bestridande af utgifter vid upprättande af planer till anläggning eller ombyggnad af broar, då dylika arbeten icke vore förenade med vägföretag, och undersökningskostnaden förty icke ansetts kunna gäldas af det för vägundersökningar afsedda anslaget; och har styrelsen med anledning häraf, utan att ifrågasätta någon höjning af anslagsbeloppet, hemställt om aflåtande af framställning till Riksdagen derom, att anslaget till undersökningar af mindre hamnar och farleder måtte för år 1894 få anvisas jemväl till undersökningar af broar.

Med afseende å hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört och då, vid det förhållande att anslaget för år 1892 icke till fullo behöft användas, det kunde antagas att från anslaget, utan förhöjning af dess belopp, medel kunde beredas äfven till broundersökningar, utan att det ändamål, för hvilket anslaget från början beviljats, eller understöddandet af undersökningar af mindre hamnar och farleder, derigenom åsidosattes, har departementschefen biträdt styrelsens hemställan.

Under förutsättning att anslaget i fråga kommer att i första hand disponeras för sitt ursprungliga ändamål har utskottet för sin del icke annat att erinra mot bifall till förslaget om anslagets utsträckta användning, än att åt Riksdagens beslut i denna del synes böra gifvas en sådan formulering, att deraf uttryckligen framgår, att anslaget icke är afsedt för sådana brobyggnadsplaner, hvilka stå i samband med vägföretag. Utskottet hemställer för den skull,

att Riksdagen må på extra stat för år 1894

anvisa ett anslag af 5,000 kronor till undersökningar af mindre hamnar och farleder äfvensom till upprättande af planer till anläggning eller ombyggnad af broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

20:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 20) i ämnet anförts, hemställer utskottet,

Ang. anslag
till aflöningar
m. m. vid
Ultuna landt-
bruksinstitut.

[14.]

att Riksdagen, i enlighet med hvad för åren 1892 och 1893 egt rum, må på extra stat för år 1894 anvisa till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut 29,000 kronor.

21:o) Vidare och i enlighet med Kongl. Maj:ts i sådant hänseende gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag
till byggnader
m. m. vid
Ultuna.

[15.]

att af det utaf Riksdagen år 1891 till bestridande af kostnader för nya byggnader vid Ultuna landtbruksinstitut och jordegendom m. m. beviljade anslag, 68,000 kronor, må å extra stat för år 1894 anvisas återstående beloppet 19,000 kronor.

22:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut för år 1894 anvisa å extra stat ett anslag af 10,000 kronor.

Ang. anslag
till högre
mejeriunder-
visning vid
Alnarps.

[16.]

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t af detta ärende har departementschefen erinrat, att Riksdagen sistlidet år för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut på extra stat för innevarande år anvisat ett anslag af 10,000 kronor, eller samma belopp, som under åren 1883—1891 utgått för anordnande af dylik undervisning vid rikets båda landtbruksinstitut, men att Riksdagen vid anmälan af detta beslut tillika uttalat den åsigt, att möjlighet borde förefinnas att i någon mån nedbringa kostnaderna, då den högre mejeriundervisningen för framtiden komme att meddelas vid endast ett läro-

verk, under det att den dittills lemnats vid två å skilda orter belägna läroverk.

På Kongl. Maj:ts befallning hade — anför departementschefen härefter — styrelsen för Alnarps landbruksinstitut med skrifvelse den 1 oktober 1892 öfverlemnats ej mindre af motiv och detaljerad läroplan åtföljdt förslag till plan för undervisningen vid en med Alnarps landbruksinstitut förenad högre mejeriskola än äfven förslag till stat för skolan, hvilket sistnämnda förslag upptog ett statsanslag af 10,000 kronor.

Landbruksstyrelsen hade i särskilda skrivelser af den 5 december 1892 dels afgifvit utlåtande i anledning af institutsstyrelsens förslag, dels ock hemställt om aflåtande till Riksdagen af proposition om anvisande å ordinarie stat från och med år 1894 af ett anslag af 10,000 kronor till ett mejeriinstitut vid Alnarp.

Enligt *institutsstyrelsens* förslag skulle den högre mejeriskolan, hvilken borde utgöra en afdelning af landbruksinstitutet samt stå under ledning af dess styrelse och föreståndare, hafva till ändamål att åt män, som på ifrågavarande område önskade förskaffa sig en högre teoretisk utbildning, vare sig för enskildt behof eller för att vinna anställning såsom undervisare i mejeri- och boskapsskötsel eller såsom föreståndare för större mejerier och ladugårdar, meddela undervisning i de kunskapsarter, hvarpå mejerihushållningen och boskapsskötseln, dess ordnande, ledning och förvaltning borde vara grundade, äfvensom öfning i handläggning af mejeri- och ladugårdsarbeten. Med afseende å skolans hufvudsyften att utbilda dels lärare i mejeriskötsel, dels ock föreståndare för större mejerier, borde skolan delas i två afdelningar, en öfre och en lägre. Erfarenheten under de nio år, den nuvarande högre mejeriskolan vid Alnarp varit i verksamhet, hade nemligen ådagalagt att för sagda ändamål en enda kurs icke vore tillräcklig. Mejeriläraren behöfde icke blott en betydligt mera omfattande teoretisk utbildning och i sammanhang dermed större förkunskaper än mejeristen, utan äfven kunskaper i landthushållning. Den praktiska mejeristen åter, för hvilken en dylik omfattande teoretisk utbildning icke vore erforderlig, behöfde deremot en större praktisk utbildning. Följden af den nuvarande anordningen af den högre mejeriskolan hade ock varit, att ingen derifrån utexaminerad elev, som ej tillika genomgått landbrukskurs, erhållit plats såsom mejerikonstulent, liksom å andra sidan ingen af skolans elever blifvit praktisk mejerist, under det att de flesta af dem, hvilka utgått från Malmöhus läns hushållningssällskaps vid Alnarp förlagda mejeriskola, hvilkens undervisning den föreslagna nedra afdel-

ningen närmast skulle komma att motsvara, erhållit platser såsom mejerister. Då för närvarande icke någon af staten underhållen skola för utbildande af manliga mejerister finnes inom landet, ehuru behovet deraf blefve allt större i den mån andelsmejeriernas antal ökades, syntes skäl vara för handen att inrätta en dylik skola genom att dela den högre mejeriskolan i två afdelningar. Såsom ett ytterligare skäl härför borde framhållas att, medan antalet från den högre mejeriskolan utexaminerade elever redan vore ganska betydligt, de platser, som desse elever kunde påräkna att erhålla, deremot vore ganska få och i allmänhet besatta med yngre personer, hvadan tilloppet till skolan säkerligen skulle hafva betydligt minskats, om skolan uteslutande skulle haft till uppgift att utbilda mejerilärare, samt att å andra sidan en afdelning för utbildande af mejerister med säkerhet kunde påräkna många sökande.

Hvardera afdelningens kurs skulle omfatta ett år. I den öfra afdelningen, afsedd för utbildning af mejerilärare, skulle undervisning medelas i mejerilära, husdjurs- och foderlära, nötkreaturens, fårens och svinens helso- och sjukvårdslära, ångmaskinlära samt byggnadslära. Undervisningen i den nedra afdelningen, som skulle vara ämnad att utbilda praktiska mejerister, skulle omfatta kemiens och fysikens enklaste grunder, mejeriskötsel, nöt- och svinkreaturens byggnad och lif, utfodring och skötsel, deras helsovårds-, sjukdoms- och förlossningslära m. m. samt ångmaskinlärans och byggnadslärans enklaste grunder. I begge afdelningarna skulle dessutom förekomma praktiska öfningar, dock till större utsträckning i den nedra än i den öfra. För inträde i den öfra afdelningen skulle fordras, bland annat, godkänd afgangsexamen såsom landtbrukselev vid någotdera af rikets landtbruksinstitut eller deremot svarande kunskaper, hvaremot goda folkskolekunskaper borde vara tillräckliga för inträde i den nedra afdelningen. Såsom vilkor för inträde i skolan, vare sig i dess öfra eller nedra afdelning, borde dessutom stadgas att den sökande minst ett halft år deltagit i de vid ett mejeri förefallande göromål.

Elevernes antal borde årligen utgöra i båda afdelningarna tillsammans högst 12, af hvilka en frielev i hvardera afdelningen. Detta antal, som vore detsamma som förut årligen kunnat utbildas vid både Alnarps och Ultuna högre mejeriskolor tillsammans, kunde dock skolan emottaga endast under förutsättning att den delades på två afdelningar. Skulle deremot skolan fortfarande komma att inskränkas till en högre afdelning, kunde icke flera än sex elever antagas.

Elev i öfre afdelningen borde erlägga samma afgift som elev vid institutet i andra årskursen, d. v. s. för närvarande 600 kronor, hvar-

emot afgiften i lägre afdelningen borde bestämmas till 400 kronor, för hvilket belopp elev i denna afdelning skulle åtnjuta samma förmåner som landtbrukslärlingarne vid Alnarp.

För undervisningen i skolan borde anställas en lärare i mejeriskötsel, en assistent åt denne samt en mejeriinstruktör, hvilken sistnämnde skulle hafva att under mejerilärarens öfverinseende handleda lärjungarne vid deras praktiska arbeten och öfningar i mejeriet m. m., äfvensom i den nedra afdelningen meddela undervisning i något af de der förekommande läroämnena. Derjemte borde institutets lärare vara skyldige att meddela erforderlig undervisning vid skolan. Tillika skulle för undervisning i byggnadslära antagas en extra lärare.

Det af institutsstyrelsen uppgjorda förslag till stat för skolan hade följande lydelse:

Inkomster.

Statsanslag	kr. 10,000: —
Afgifter för 5 elever i öfra afdelningen à kr. 600: —	„ 3,000: —
„ „ 5 „ i nedra „ à „ 400: —	„ 2,000: —
	<hr/>
	kr. 15,000: —

Utgifter.

Läraren i mejeriskötsel.....	kr. 4,000: —	
Assistenten	„ 1,500: —	
Instruktören.....	„ 500: —	
Läraren i byggnads- och ångmaskinlära ...	„ 1,000: —	
„ i husdjurslära för nedre afdelningen	„ 200: —	
För undervisning i skrifning, räkning och i ladugårdsskötsel m. m.	„ 150: —	
Laboratorie- och försökskostnader.....	„ 1,200: —	
Undervisningsmateriel	„ 300: —	
Bidrag till underhåll af inventarier, instru- ment m. m.	„ 250: —	
2 frielevplatser	„ 900: —	kr. 10,000: —
Mathållning: 5 elever i öfra afdelningen:		
350 dagar à 1,30 pr dag ...	kr. 2,275: —	
„ 5 elever i nedre afdelningen:		
350 dagar à 1,10 pr dag ...	„ 1,925: —	„ 4,200: —
		<hr/>
	Transport	kr. 14,200: —

	Transport kr. 14,200: —
Städning och uppsättning	” 400: —
Bidrag till belysning och uppvärmning	” 250: —
Läkarevård och medicin	” 150: —
	<hr/> Kronor 15,000: —

Lika med styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut hade landtbruksstyrelsen ansett undervisningen vid den ifrågavarande läroanstalten böra fördelas på två kurser. Deremot hade landtbruksstyrelsen varit af olika mening med institutets styrelse i afseende å anstaltens ställning till landtbruksinstitutet vid Alnarp. Landtbruksstyrelsen ansåge nemligen, att skolan borde anordnas, icke, såsom institutsstyrelsen föreslagit, såsom en afdelning af institutet, utan såsom en fristående anstalt, ehuru under ledning af samma styrelse och föreståndare som institutet. I enlighet med denna uppfattning hade landtbruksstyrelsen föreslagit att anstalten skulle benämnas *mejeriinstitut*. Det förslag till stadgar för detta mejeriinstitut, som styrelsen uppgjort och bifogat sitt utlåtande, skilde sig i öfrigt från institutsstyrelsens förslag till plan för undervisningen hufvudsakligen allenast derutinnan, att landtbruksstyrelsen såsom vilkor för inträde vid institutet uppställt den fordran, att sökande skulle hafva under minst ett år allvarligt deltagit i alla vid ett mejeri förefallande göromål, medan institutsstyrelsen ansett ett halft års dylik verksamhet vara tillräcklig.

Vid det af institutsstyrelsen uppgjorda förslaget till stat hade landtbruksstyrelsen, som ansett kostnaderna för mejeriinstitutet icke kunna nedbringas under de af institutsstyrelsen beräknade, icke haft något annat att erinra, än att lönen för läraren i mejeriskötsel syntes kunna utan olägenhet nedsättas från 4,000 kronor till 3,500 kronor, helst fri bostad kunde denne lärare beredas, samt att den för assistenten beräknade aflöningen, 1,500 kronor, syntes vara så låg, att lämplig person icke torde kunna beräknas komma att för denna aflöning åtaga sig befattningen, hvadan samma aflöning syntes böra höjas till 2,000 kronor.

Den af institutsstyrelsen framlagda, af landtbruksstyrelsen i allt väsentligt biträdda planen för undervisningens ordnande syntes departementschefen vara af beskaffenhet att kunna i hufvudsak godkännas. Särskildt ansåge departementschefen institutsstyrelsen hafva för förslaget om undervisningens fördelning på två skilda kurser förebragt goda skäl. Hvad anginge frågan om läroanstaltens ställning till landtbruksinstitutet och om dess benämning, vore, enligt departementschefens

förmenande, något yttrande derom nu icke erforderligt, då denna frågas lösning icke inverkade på undervisningsplanen och i allt fall vore af underordnad betydelse.

Hvad anginge frågan om stat för anstalten, hölle departementschefen före, att någon tids erfarenhet borde afvaktas, innan dylik definitivt fastställdes, och att de för anstalten under år 1894 erforderliga statsmedel följaktligen borde anvisas allenast å extra stat. Vid sådant förhållande ansåge sig departementschefen icke heller böra underställa Kongl. Maj:ts pröfning förslag till stat för anstalten för nästkommande år, men ville dock redan nu nämna att, enligt hans förmenande, läraren i mejeriskötsel borde i aflöningshänseende likställas med lektorerna vid Ultuna landbruksinstitut, för hvilka Riksdagen år 1891 bestämt aflöningen till 3,000 kronor förutom tre ålderstillägg, hvardera å 500 kronor, att vederbörande tillgodokomma efter respektive 5, 10 och 15 års tjenstgöring, med rätt för löntagaren att härvid tillgodoräkna sig den tid, han före utfärdande af den nya staten för institutet derstädes tjenstgjort i lärarebefattning, som i afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten vore med hans nya befattning jemförlig. Huru stort belopp, som för år 1894 borde för ifrågavarande lärarebefattning beräknas, borde således blifva beroende på huruvida den, som till befattningen antoges, förut innehafvt sådan befattning, att han kunde anses vara berättigad att på grund deraf åtnjuta förhöjning af aflöningen utöfver 3,000 kronor eller icke. Likaledes borde aflöningen till assistenten i viss mån blifva beroende deraf, huruvida en fullt lämplig person kunde till befattningen erhållas för den af institutstyrelsen föreslagna aflöningen af 1,500 kronor eller ej. Hvad anginge de aflöningsbelopp, tillhopa 1,350 kronor, som af institutstyrelsen beräknats för uppehållande af undervisningen i byggnads- och ångmaskinlära, husdjurslära i den nedre kursen samt i skrifning, räkning m. m., hvilken undervisning enligt styrelsens plan syntes vara afsedd att åtminstone delvis uppehållas af lärare vid landbruksinstitutet, ansåge departementschefen, då billigheten syntes kräfvat att de lärare vid institutet, hvilka, jemte uppehållande af undervisningen vid landbruksinstitutet, i någon högre grad deltog i den nya läroanstaltens undervisning, därför erhöle någon gratifikation, någon afsevärd nedsättning i nyss nämnda belopp, 1,350 kronor, icke vara att påräkna. Då i öfrigt institutstyrelsens utgiftsberäkning icke gifvit anledning till någon väsentligare anmärkning, syntes, äfven om möjligen utgifterna i deras helhet för framtiden skulle kunna något nedbringas, försigtigheten bjuda att icke beräkna det för 1894 erforderliga statsauslaget till lägre be-

lopp än det af styrelsen föreslagna, eller 10,000 kronor, helst det icke med säkerhet kunde påräknas, att elevavgifterna år 1894 komme att uppgå till hela det beräknade beloppet, 5,000 kronor. Skulle det visa sig, att statsanslaget icke till hela sitt belopp behöfde tagas i anspråk, komme ju den möjliga besparingen statsverket till godo, då anslaget uppfördes å extra stat.

På sätt departementschefen erinrat, uttalade senaste lagtima Riksdag den åsigt, att möjlighet borde förefinnas att i någon mån nedbringa kostnaderna för den högre mejeriundervisningen, då denna hädanefter komme att meddelas vid allenast ett läroverk. Det nu framlagda förslaget till denna undervisnings ordnande, mot hvilket förslag i dess hufvuddrag utskottet icke funnit anledning till någon erinran, förutsätter emellertid statsanslag till samma belopp, som förut utgått, ehuru departementschefen vidgått, att utgifterna i deras helhet möjligen skulle för framtiden kunna något minskas, i hvilket afseende man, enligt departementschefens åsigt, dock borde afvakta, hvad erfarenheten kunde komma att gifva vid handen. För sin del föreställer sig utskottet, att, om verklig besparing skall kunna åstadkommas å denna utgiftspost, åtgärder i sådant syfte böra vidtagas från första början af den nya anstaltens verksamhet. Hvad åter angår möjligheten af en dylik besparing, har utskottet trott sig i det förslag till stat för anstalten, som nu uppgjorts, finna stöd för Riksdagens i detta hänseende uttalade mening. Af detta förslag och af hvad utskottet i öfrigt inhemtat framgår nemligen, att samtliga, eller åtminstone de flesta, lärare skulle vara gemensamma för så väl anstalten som Alnarps landbruksinstitut med dithörande lärlingskurs; och vid sådant förhållande synes det utskottet böra blifva föremål för närmare utredning, huru vida icke institutet skäligen borde öfvertaga en något större anpart af de gemensamma lärarnes aflöning, än som enligt statsförslaget är afsedt. Då äfven å andra poster en minskning synts utskottet möjlig, har utskottet vid öfvervägande af samtliga på frågan inverkan omständigheter trott sig kunna föreslå Riksdagen att vidtaga en nedsättning af 2,000 kronor i det af Kongl. Maj:t äskade anslagsbeloppet.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen, för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut, för år 1894 anvisar å extra stat ett anslag af 8,000 kronor.

Ang. anslag
till byggnads-
arbeten vid
Alnarp m. m.
[17 o 18.]

23:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte dels af det utaf Riksdagen år 1891 för bestridande af kostnaderna för byggnadsarbeten och ny värmeledning vid Alnarp m. m. beviljade anslag, 67,425 kronor, på extra stat för år 1894 anvisa återstående 14,425 kronor, dels ock medgifva, att den besparing, som komme att uppstå å det för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut å extra stat för år 1893 anvisade anslag, 10,000 kronor, finge användas för genomförande af förändrade anordningar i den nya mejeribyggnaden vid Alnarp samt för anskaffande af möbler och inventarier, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med styrelsens för institutet i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 14 januari 1893 omförmälda förslag.

Enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, har departementschefen vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t hufvudsakligen anfört, att med det år 1891 anvisade byggnadsanslaget afsetts, bland annat, uppförande af en ny mejeribyggnad samt bostad åt förste läraren vid den högre mejeriskolan vid Alnarps landtbruksinstitut. Sedan genom kongl. bref den 12 maj 1892 medgifvits, att mejeribyggnaden finge uppföras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med en af institutsstyrelsen insänd ritning, hade emellertid nu styrelsen, med hänvisning till det af styrelsen afgifna förslag till ordnande af den högre mejeriundervisningen vid Alnarp, i skrifvelse den 1 oktober 1892 anmält, att bostäder vid institutet saknades ej blott åt den assistent och den mejeriinstruktör, som enligt berörda förslag borde vid mejeriskolan anställas, utan ock för det ökade antalet elever derstädes, men att uti den nya mejeribyggnaden sådana förändringar i afseende å inredningen kunde göras, att bostäder derstädes kunde bemälda personer beredas, hvarjemte styrelsen hemställt om anvisande af härför nödiga medel, uppgående till 5,000 kronor för sjelfva bostädernas anordnande och 1,000 kronor till anskaffande af nödiga inventarier dertill. Såsom en tillgång, som härtill skulle kunna användas, hade styrelsen hänvisat på den besparing, som å det för innevarande år anvisade anslaget, 10,000 kronor, till anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid institutet komme att uppstå i följd deraf, att det ökade antalet elever vid mejeriskolan icke kunde intagas förrän den 1 november innevarande år.

Sedan landtbruksstyrelsen anbefalts att i anledning häraf afgifva utlåtande, hade denna styrelse från institutsstyrelsen begärt utredning dels i fråga om kostnaderna för anskaffande af nu ifrågavarande bostäder och inventarier, dels ock i hvad mån nyssnämnda anslag kunde lemna tillgång till bestridande af dessa kostnader, hvarefter landtbruksstyrelsen

till högre mejeriundervisning komme att uppstå — hvilken besparings belopp dock måste blifva beroende af den stat för ifrågavarande undervisningsanstalt, som Kongl. Maj:t framdeles kunde komma att fastställa för månaderna november och december af innevarande år — men ett dylikt användande af nämnda besparing icke kunde ega rum utan Riksdagens medgifvande, ansåge departementschefen framställning derom böra hos Riksdagen göras. Hvad af de ifrågavarande kostnaderna icke kunde betäckas af nämnda besparing jemte det af 1891 års Riksdag beviljade anslag till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp, syntes emellertid kunna bestridas af andra till Kongl. Maj:ts disposition stående medel, hvadan något särskildt anslag för ifrågavarande ändamål icke behöfde af Riksdagen begäras.

Då hvad Kongl. Maj:t föreslagit icke gifvit anledning till någon utskottets erinran, hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må af det år 1891 för bestridande af kostnaderna för byggnadsarbeten och ny värmeledning vid Alnarp m. m. beviljade anslag, 67,425 kronor, på extra stat för år 1894 anvisa återstående 14,425 kronor;

b) att Riksdagen må medgifva, att den besparing, som kommer att uppstå å det för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruksinstitut å extra stat för år 1893 anvisade anslag, 10,000 kronor, må användas för genomförande af förändrade anordningar i den nya mejeribyggnaden vid Alnarp samt för anskaffande af möbler och inventarier, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med styrelsens för institutet i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 14 januari 1893 omförmälda förslag.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag
till allmänna
landtbruks-
möten.
[19.]

24:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landtbruksmöten* på extra stat för år 1884 anvisa 7,500 kronor.

Utskottet, som tagit del af de numera afslutade räkenskaperna för

sjuttonde allmänna landtbruksmötet i Göteborg år 1891, har fäst sin uppmärksamhet vid det förhållande, att vissa utgiftsposter, särskildt kostnaden för rese- och traktamentsersättningar, stigit till afsevärdt höga belopp; och har utskottet med anledning häraf velat uttala den mening, att vid kommande landtbruksmöten en nedsättning i antydda utgifter bör ega rum.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten på extra stat för år 1894 anvisa 7,500 kronor.

25:o) Vidare och på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

Ang. prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten.

[20.]

att Riksdagen må till *prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster å extra stat för år 1894 anvisa 12,500 kronor.

26:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit får utskottet hemställa,

Ang. anslag till agrikulturkemiska stationer.

[21.]

att Riksdagen må såsom bidrag till underhåll af *sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof* — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratoritjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1894 anvisa ett anslag af 4,000 kronor för hvarje station, eller tillhopa 28,000 kronor.

27:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till frökontrollanstalter.

[22.]

att Riksdagen, i likhet med hvad allt sedan år 1887 egt rum, må på extra stat för år 1894 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter*, som af landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de vilkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kongl. Maj:t fastställas.

Ang. anslag till en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning.
[23.]

28:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1894 anvisa till utbildande af *en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning* 1,000 kronor.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t har departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, att landtbruksstyrelsen för hvardera af åren 1891, 1892 och 1893 bemyndigats att antaga en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning emot åtnjutande af ett utaf Riksdagen på extra stat anvisadt årligt belopp af 1,000 kronor. Den sålunda antagne eleven, hvilken borde åtfölja någondera af instruktörerna i boskapsskötsel och mejerihushållning för att af honom handledas, hade dessutom berättigats att åtnjuta rese- och traktamentsersättning i likhet med landtbruksstipendiaterne eller efter femte klassen i gällande resereglemente.

Uti skrifvelse den 30 september 1892 hade — meddelar departementschefen vidare — landtbruksstyrelsen gjort framställning om anvisande jemväl för år 1894 af ett anslag å 1,000 kronor till utbildande af en dylik elev. I sammanhang härmed hade styrelsen, med förmälan hurusom sedan från och med år 1891 större mejerieställningar, hufvudsakligen enligt danskt mönster, börjat hållas i Malmö samt med statsmedel understödda nötboskapspremieringar inom rikets samtliga län, med undantag af ett enda, år 1892 kommit till stånd, tillfälle till undervisning numera kunde beredas eleven äfven derigenom att han på styrelsens uppdrag besökte dylika utställningar och premieringar, dervid han likväl icke alltid kunde antagas komma att åtfölja någon af bemälda instruktörer, hemställt, att bemälda elev måtte berättigas att enligt samma grunder, som gälde för landtbruksstipendiaterne, åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning vid samtliga de resor inom landet, eleven på uppdrag af landtbruksstyrelsen företoge. — Mot hvad landtbruksstyrelsen sålunda föreslagit hade departementschefen icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må på extra stat för år 1894 anvisa till utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning 1,000 kronor.

29:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till *understöd åt svenska mosskulturföreningen* på extra stat för år 1894 anvisa ett anslag af 10,000 kronor.

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen.

[24.]

I tre sinsemellan till innehållet öfverensstämmande motioner, väckta en inom Första Kammaren, n:o 4, af herr *G. Benedicks m. fl.*, och de båda öfriga inom Andra Kammaren, n:o 87 af herr *J. A. Johansson* i Strömsberg *m. fl.* och n:o 166 af herr *P. G. Näslund*, har åter föreslagits, att anslaget till svenska mosskulturföreningen måtte ökas från 10,000 till 15,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen till en början erinrat, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat beviljat för hvartera af åren 1890 och 1891 5,000 kronor samt för hvartera af åren 1892 och 1893 10,000 kronor; att Kongl. Maj:t åren 1888, 1889, 1890 och 1891 såsom bidrag till utgifvande af föreningens tidskrift af tillgängliga medel anvisat, hvartera af de två förstnämnda åren 600 kronor och hvartera af åren 1890 och 1891 1,000 kronor; samt att Riksdagen beviljat 4,000 kronor till bestridande af kostnaderna för föreningens deltagande i sjuttonde allmänna landtbruksmötets utställning i Göteborg år 1891.

Departementschefen har vidare öfvermält, huru som föreningen uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift anhållit om aflåtande till Riksdagen af proposition om beviljande åt föreningen af ett statsanslag till belopp af 15,000 kronor för år 1894.

Enligt en i ansökningen meddelad förslagsberäkning skulle föreningens utgifter under år 1894 utgöra: skuld från år 1893 3,765 kronor, tidskriftens utgifvande 7,665 kronor, postporto 600 kronor, kulturförsoöksverksamheten 7,600 kronor, reseersättningar 5,500 kronor, aflönningar 10,900 kronor, inventarier och litteratur 1,000 kronor, årsmöten 1,000 kronor, hyror, arrenden och diverse utgifter 1,480 kronor. Till betäckande af dessa, till ett sammanlagdt belopp af 39,510 kronor uppgående utgifter hade föreningen beräknat det nu begärda statsanslaget, 15,000 kronor, anslag af hushållningssällskap och landsting 11,750 kronor, ledamotsavgifter 6,600 kronor och inkomster af tidskriften 6,160 kronor, eller tillhopa 39,510 kronor.

En jämförelse mellan den nu gjorda beräkningen för år 1894 och den i statsrådsprotokollet för den 13 januari 1892 omförmälda, af föreningen uppgjorda utgiftsberäkning för innevarande år visade, att för år 1894 kulturförsöksverksamheten beräknats till 2,900 kronor mindre än för år 1893, hvaremot beräkningen af följande utgiftsposter för år 1894 höjts, nemligen tidskriftens utgifvande med 665 kronor, reseersättningar med 1,000 kronor, aflöningar med 800 kronor samt hyror, arrenden och diverse omkostnader med 580 kronor.

Landtbruksstyrelsen, som öfver ansökningen afgifvit infordradt utlåtande, hade deruti vitsordat, att föreningens verksamhet fortfarande bedrefves på ett synnerligen gagnande och framgångsrikt sätt, och på grund häraf samt då styrelsen icke funnit något att erinra vid den i ansökningen gjorda beräkningen af föreningens inkomster och utgifter för år 1894, förordat bifall till ansökningen.

Med afseende å hvad landtbruksstyrelsen rörande föreningens verksamhet anfört, ansåge departementschefen denna fortfarande synnerligen förtjent att med statsbidrag understödjas. Hvad åter anginge beloppet af det bidrag, som sålunda för år 1894 borde föreningen tilldelas, saknade departementschefen allmängiltiga grunder att åberopa för att kunna förorda högre bidrag än 10,000 kronor eller samma belopp, som för innevarande år af Riksdagen anvisats.

Motionärerna hafva till stöd för sitt förslag allenast åberopat de skäl, som funnes anförda i mosskulturföreningens ofvan omförmälda skrift samt landtbruksstyrelsens deröfver afgifna utlåtande.

Vid behandling sistlidet år af ett utaf enskild motionär väckt förslag, att anslaget till understöd åt mosskulturföreningen skulle från det af Kongl. Maj:t äskade beloppet 10,000 kronor höjas till 15,000 kronor, yttrade utskottet — efter att hafva lemnat en redogörelse för det utlåtande i ämnet, som utskottet vid 1891 års riksdag afgifvit och deruti utskottet, under framhållande af att staten syntes böra något kraftigare än dittills skett understödja föreningens verksamhet, tillstyrkt anslagets höjande från 5,000 till 10,000 kronor — att, ehuru utskottet fortfarande erkände mossodlingens stora betydelse för vårt jordbruk och förty hölle före, att fortsatt understöd från statens sida borde komma föreningen till del, utskottet likväl icke ansåge sig, då det till föreningens understöd förut anvisade anslaget år 1891 höjts till dubbla beloppet, kunna så snart förorda en ytterligare ökning af detsamma; och hemställde utskottet, att, med afslag å motionen, anslagsbeloppet måtte för år 1893 fastställas till 10,000 kronor. Utskottets hemställan godkändes af Andra

Kammaren men afslogs af Första Kammaren, som för sin del biföll motionen. Vid gemensam votering segrade emellertid Andra Kammarrens mening.

I öfverensstämmelse med den uppfattning i denna fråga, utskottet sålunda förlidet år gjorde gällande, anser utskottet tidpunkten ännu icke vara inne för staten att med så stort belopp, som motionärerna ifrågasatt, understödja föreningen; och utskottet finner ett ytterligare stöd för denna sin åsigt i den omständighet, att Kongl. Maj:t, som haft att mot hvarandra väga de kraf på statsunderstöd, som framstälts af olika näringsars och intressens målsmän, icke funnit sig böra upptaga föreningens yrkande på höjning af anslagsbeloppet.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, men med afslag å de i ämnet väckta motionerna, må till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1894 anvisa ett anslag af 10,000 kronor.

30:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd derför anförts till statsrådsprotokollet (sid. 34 och 35), hemställer utskottet,

Ang. anslag till de geologiska undersökningarna.

[25.]

att Riksdagen må, för fortsättande under år 1894 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja ett extra anslag för samma år till belopp af 92,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

31:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. anslag till en andre instruktör i husslöjd.

att Riksdagen må på extra stat jemväl för år 1894 bevilja, till *anställande af en andre instruktör i husslöjd*, 2,000 kronor.

[26.]

32:o) Vidare hemställer utskottet,

Ang. anslag till väfskolan i Borås.

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts der-

[27.]

om gjorda framställning, må på extra stat jemväl för år 1894 bevilja *dels*, såsom bidrag till upprätthållande af *väfskolan i Borås* — med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af statsanslaget — 3,800 kronor och *dels*, såsom bidrag till *aflönande af en andre lärare* vid samma skola, 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

*Ang. anslag
till handels-
undervisning.*
[28.]

33:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1894 anvisa ett anslag af 27,000 kronor, för att af Kongl. Maj:t användas *till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandels-societetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut.*

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *O. A. Brodin*, väckt motion (n:o 71), deruti föreslagits, att Riksdagen måtte bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 15,000 kronor, att utgå år 1894 till resestipendier för unge män, som egnat sig åt handel och hvilka i aflägsnare länder önskade vidare utbilda sig i yrket.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att departementschefen vid föredragningen inför Kongl. Maj:t i minnet återkallat, hurusom styrelsen för Sveriges allmänna exportförening i en till Kongl. Maj:t stäld skrift af den 25 maj 1888 gjort framställning om vidtagande af åtgärder i syfte att utbilda agenter för befrämjandet af exporten af svenska produkter, i hvilket afseende styrelsen förestälde sig, att detta mål kunde uppnås *dels* genom förbättrande af våra handelsskolor och *dels* genom beredande af stipendier åt unge män, som egnade sig åt handelsyrket, för att i utlandet förskaffa sig de därför erforderliga kunskaperna.

Sedan kommerskollegium häröfver afgifvit utlåtande (statsrådsprotokollet sid. 36 och 37) hade — erinrar departementschefen vidare — ärendet föredragits inför Kongl. Maj:t den 12 januari 1889 af då-

varande chefen för civildepartementet, dervid Kongl. Maj:t, som ansett nödigt att, innan ärendet till slutlig pröfning företoges, närmare utredning åvägabragtes angående handelsundervisningens tillstånd inom landet samt om och i sådant fall hvilka åtgärder till äfventyrs borde vidtagas för denna undervisnings höjande, uppdragit åt kommerskollegium att verkställa en dylik utredning; och hade kollegium i utlåtande af den 21 april 1891 framlagt den äskade utredningen.

I detta utlåtande hade *kollegium* till en början erinrat, att handelsundervisningen här i landet för närvarande hufvudsakligen bedrefves dels vid två mera omfattande läroverk, hvilka kunde anses såsom verkliga handelsläroverk eller handelsinstitut, nemligen Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut, dels ock vid ett större antal, af enskilda handelslärare inrättade s. k. handelsskolor. Vid de förra läroverken lemnades en systematiskt ordnad undervisning i vissa för en blifvande köpman nyttiga och erforderliga kunskapsgränar, hvaremot de senare läroverken i allmänhet icke afsågo någon på ett visst kunskapsmått baserad, sammanhängande och avslutad studiekurs, utan åsyftade att bereda tillfälle för elever äfven med ganska ringa kunskaper att genomgå fristående, längre eller kortare, undervisningskurser i olika ämnen, förnämligast och oftast i bokhålleri och skrifning.

På sid. 37—40 i statsrådsprotokollet har departementschefen der- efter redogjort för hvad kollegium meddelat i afseende å de båda förstnämnda läroverkens uppkomst och organisation m. m. Utskottet får i fråga härom hänvisa till denna redogörelse och vill här endast anmärka, det kollegium upplöst bland annat,

beträffande Göteborgs handelsinstitut:

att detta stiftats år 1826 efter subskription inom handelsföreningen i Göteborg och börjat sin verksamhet samma år; att det stode under Göteborgs stadsfullmäktiges och dess handelsförenings fullmäktiges uppsigt och vård, närmast utöfvad af en utaf dessa myndigheter tillsatt styrelse, bestående af fem personer; att till institutet af »Renströmska fonden» anvisats ett anslag af 120,000 kronor för uppförande af eget hus; att institutet dessutom egde ett genom besparingar samlat kapital; och att undervisningen, som under läsåren 1885—1889 varit utsträckt till tre årskurser, från och med höstterminen sistnämnda år till följd af ekonomiska svårigheter blifvit fördelad på allenast två ettåriga klasser;

beträffande Frans Schartaus handelsinstitut:

att detta börjat sin verksamhet 1865, grundadt genom medel,

sammanskjutna bland medlemmarne af Stockholms börs; att högsta ledningen tillkomme en styrelse, bestående af, förutom institutets direktor, tre ledamöter, valde genom deputerade af grosshandelssocieteten i Stockholm; att läroverket egde två för dess ändamål af grosshandelssocieteten uppförda byggnader, af hvilka den ena innehölle två lärosalar och bostad för direktor och den andra vore afsedd att bereda en del af institutets lärjungar tillfälle till erhållande af hel inackorering, dervid elev hade att erlægga för eget rum med möbler 300 kronor per läsår och, om han delade rummet med annan elev, 150 kronor samt dessutom för kost m. m. 50 kronor i månaden; och att undervisningen, som i början af institutets verksamhet bestått i en ettårig kurs, sedan 1871 meddelades i två ettåriga klasser;

äfvensom att inträdesfordringarna vore i hufvudsak lika vid båda instituten, motsvarande ungefärligen det kunskapsmått, som erfordrades för uppflyttning till nedre sjetten realklassen vid de allmänna läroverken.

Efter att i sitt nyssberörda utlåtande hafva lemnat en öfversigt öfver handelsundervisningen i Norge samt vissa främmande länder, Danmark, Finland, Tyskland, Österrike-Ungern, Frankrike, Storbritannien och Irland, Italien, Schweiz, Holland och Belgien samt Nord-Amerikas förenta stater, äfvensom anställt en kort jmförelse mellan den svenska och hvar och en af nyssnämnda främmande länders handelsundervisning, så vidt den kunde bedömas af läroverkens program och tillgänglig litteratur i ämnet, hade kollegium — yttrar departementschefen vidare — kommit till det hufvudsakliga resultat, att den svenska handelsundervisningen, sådan den vore anordnad vid de båda handelsinstituterna, icke kunde sägas i allmänhet vara underlägsen den, som utlandets motsvarande läroverk förmådde lemna, samt att undervisningen vid de båda handelsinstituterna öfver hufvud vore efter våra förhållanden väl afpassad samt kunde lemna ett ganska tillfredsställande resultat.

Derefter hade kollegium emellertid anfört, att hvad som deremot vid studiet af de svenska handelsskoleförhållandena måste falla i ögonen vore det relativt ringa antal elever, som vid handelsinstituterna sökte sin utbildning. Medel-elevantalet hade vid Göteborgs handelsinstitut för 10 år varit 65 och vid Schartaus för 6 år 49. Dessa medeltal kunde näppe-ligen anses stå i något rimligt förhållande till hela antalet af dem, som egnade sig åt handels- eller bankrörelse eller industriell verksamhet. Antalet af alla dessa personer kunde visserligen icke för det närvarande exakt uppgifvas, men enligt befolkningsstatistiken för 1880, hade då antalet handelsbokhållare, agenter och banktjenstemän öfverstigit 12,000, samt cirka 650 personer varit sysselsatta å sågverkskontor. Den svenska

industrien och handeln hade sedan dess ej obetydligt gått framåt, så att antalet af med kontorsgörömål nu sysselsatte personer sannolikt vore vida större. Och om äfven för alla dessa en teoretisk handelsfackunderbyggnad icke kunde anses vara absolut nödvändig, skulle dock för ett betydande antal bland dem en sådan vara af väsentlig nytta.

Med hänsigt till möjligheten att egna alla eleverna en tillräcklig uppmärksamhet, kunde emellertid vid handelsinstitutet icke flere än 25 elever i första klassen och några, men ej många, flere i den högre på en gång undervisas. För att handelsinstitutet skulle kunna lemna en fullgod undervisning åt ett större antal elever, måste alltså parallelklasser inrättas.

En liffigare tillströmning af elever till handelsinstitutet motverkades dock i väsentlig mån af de höga elevavgifterna, som der fordrades. Under det att undervisningen vid de allmänna läroverken vore i det närmaste kostnadsfri, måste för undervisningen erläggas vid Göteborgs handelsinstitut första året 280 kronor och det andra 320, samt vid F. Schartaus handelsinstitut båda åren 225 kronor för år. Och då dertill komme, att nyttan af en för en blifvande köpman särskildt afpassad undervisning ännu icke vore allmänt insedd, vore det lätt förklarligt, att vederbörande målsmän hellre läto de unga personer, hvilka af dem vore beroende, fullfölja sina studier vid de allmänna läroverken än vid handelsinstitutet, äfven då de hade för afsigt att låta de unga söka sin framtid i kontorsverksamhet eller handel.

Sedan kollegium ytterligare framhållit, att enligt dess tanke rätta vägen till befrämjande af den allmänna köpmannabildningen i landet bestode deri att, med bibehållande i hufvudsak af den omfattning studiekurserna vid våra handelsinstitut redan egde, åstadkomma tillfälle för ett större antal unga personer att vid sådana handelsinstitut vinna en teoretisk underbyggnad för sin blifvande verksamhet i handels tienst, och att för ernåendet af detta önskningsmål anslag af allmänna medel borde beredas till en början åt de redan bestående handelsinstitutet, på det att de dymedelst måtte kunna i betydligare mån nedsätta sina elevavgifter och få tillfälle att inrätta parallelklasser, hade kollegium slutligen sammanfattat sina åsikter i fråga om den egentliga handelsundervisningen i vårt land sålunda:

att de båda högre svenska handelsinstitutet kunde anses ganska väl fylla sin plats och meddela för en blifvande köpman ganska tillfredsställande förkunskaper;

att de åtgärder, som till handelsundervisningens främjande i vårt

land borde vidtagas, icke borde bestå i ökning af lärokurserna eller höjande af inträdesfordringarna vid handelsinstitutet, utan i beredande af möjlighet för ett större antal elever att vid handelsinstitutet erhålla undervisning, hvilket mål skulle uppnås derigenom, att anslag af statsmedel anvisades, dels för att sätta handelsinstitutet i tillfälle att i allmänhet sänka sina elevavgifter och öppna parallellklasser, dels ock för att bereda friplatser och stipendier för behöfvande och framstående elever;

att fast aflönade lärare i de viktigaste fackämnena borde anställas;

att handelsinstitutet borde förses med åskådningsmateriel och verktyg för undervisningen i varukännedom; samt

att språkundervisningen under senare året borde meddelas af infödde tyska, engelska och franska lärare.

Departementschefen har vidare omförmält, att styrelserna för ofvannämnda båda handelsinstitut hvar för sig i skrivelser den 1 december 1891 och den 30 januari 1892, med åberopande af kommerskollegii utlåtande af den 21 april 1891, anhållit om understöd af statsmedel, dervid *styrelsen för Göteborgs handelsinstitut* anfört bland annat:

att institutet mottoge ett stort antal lärjungar från andra orter än Göteborg och således icke blott fylde ett lokalt behof, utan äfven vore till nytta för landet i dess helhet, hvilket framginge deraf, att bland 363 lärjungar, hvilka åren 1881—1890 vid institutet inskrifvits, endast 142 varit hemma i Göteborg, under det att 221 eller öfver 60 procent haft sin hemort i andra delar af riket;

att, oaktadt storleken af elevavgifterna, 280 kronor för första och 320 kronor för andra året, institutets inkomster under flera år icke varit tillräckliga att betäcka utgifterna;

att inkomsterna, utom elevavgifterna, vore dels 3,000 kronor om året i anslag af Göteborgs stadsfullmäktige, dels räntan å ett institutet tillhörigt kapital, hvilket den 31 december 1890 belöpte sig till 64,423 kronor 21 öre, dels ock hyror, inflytande för upplåtelse af lokaler i institutets rymliga och tidsenliga läroverks hus, hvilket blifvit till läroverket skänkt af stadsfullmäktige, mot vilkor att institutet skulle hafva sex frielever årligen;

att emellertid, såsom nämnts, inkomsterna icke räckt till att betäcka utgifterna, hvilka under åren 1884—1890 vexlat mellan högst 32,793 kronor 30 öre till lägst 22,265 kronor 97 öre, hvarför ofvannämnda kapital minskats från 73,841 kronor 62 öre den 31 december 1884 till nyssnämnda belopp 64,423 kronor 21 öre den 31 december 1890; och hade styrelsen anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes bereda institutet ett

tillräckligt stort anslag för att sätta detsamma i stånd att genom elevafgifternas sänkande göra sin undervisning tillgänglig för en större allmänhet, äfvensom att, i händelse af ett växande elevantal, tillgodose undervisningen genom inrättande af parallelklasser och möjligen återinförande af en tredje klass eller hållande af fortsättningskurser för sådana personer, som ansåge sig behöfva vidare utbildning i ett eller annat ämne, äfven sedan de börjat sin praktiska verksamhet.

Beträffande storleken af ett sådant anslag, hade styrelsen vidare andragit, att den borde vara sådan, att elevafgifterna kunde nedsättas till en tredjedel af deras nuvarande belopp eller till 100 kronor om året; att, enligt ett vid ansökningsföreläsningen fogadt kostnadsförslag (se statsrådsprotokollet sid. 45), institutet, för att med en sådan sänkning af elevafgifterna kunna utan alla förändringar uppehålla undervisningen efter den nuvarande planen, skulle behöfva ett årligt anslag af 11,000 kronor, och, för att sättas i stånd att i händelse af behof öppna en parallelklass, 15,000 kronor årligen, samt, i händelse af nödvändigheten att inrätta en parallelafdelning af hvardera klassen, 19,000 kronor; hvarförutom för införandet å nyo af en tredje klass, som äfven kunde tjena till meddelande af fortsättningskurser, ett anslag af ytterligare 4,000 kronor blefve behöfligt.

Styrelsen för Frans Schartaus handelsinstitut hade i sin ifrågasvarande ansöknings hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes bereda detta handelsinstitut ett anslag af statsmedel, tillräckligt stort för att sätta institutet i stånd dels att genom nedsättning af elevafgifterna och inrättandet af ett antal friplatser göra undervisningen lättare tillgänglig äfven för mindre bemedlade, dels att genom öppnandet af en parallelafdelning för den högre klassen få undervisningen i det hela mera ändamålsenligt ordnad än hittills varit möjligt, samt äfven att, i samband med beredandet af lärosal för denna nya afdelning, få tillfälle att genom inredandet af en välbehöflig särskild lokal för varusamling och laboratorium bättre kunna tillgodose det viktiga läroämnet varukunskap; och hade styrelsen, med hänvisning i öfrigt till kommerskollegii merberörda utlåtande den 21 april 1891, särskildt påpekat, dels att den nuvarande dryga årsafgiften, 225 kronor, som vore mångdubbelt större än årsafgifterna vid de allmänna läroverken, samt frånvaron af friplatser vid institutet uppenbarligen måste göra det svårt eller omöjligt för många mindre bemedlade ynglingar att begagna sig af institutets undervisning, och detta särskildt för sådane, som ej hade sitt hem i Stockholm, dels ock att i sjelfva verket Frans Schartaus handelsinstitut be-

söktes af ett stort antal elever från andra orter än hufvudstaden, i det att af de 334 elever, som under de senaste sju läsåren 1885—1892 blifvit vid institutet inskrifna, blott 130, eller omkring 39 procent, varit från Stockholm och de återstående 204, eller ej mindre än 61 procent, från öfriga delar af riket, hvarjemte styrelsen vidare anført, att institutet kunde påräkna följande årliga inkomster, nemligen:

årligt anslag af grosshandelssocieteten	kronor	7,000: —
elevavgifter à 225 kronor af i medeltal 48 elever ..	„	10,800: —
	tillsammans kronor	17,800: —

under det att de årliga utgifterna belöpte sig till 17,700 kronor, vid hvilket förhållande någon nedsättning i elevavgifterna för närvarande icke vore möjlig;

att för åvägabringande af en sådan nedsättning till 100 kronor per år ett tillskott till de årliga inkomsterna skulle erfordras, som, under antagande af en freqvens af 50 elever per år, uppginge till 5,700 kronor, eller, om derjemte 6 frielevplatser inrättades, till 6,300 kronor;

att, hvad anginge inrättandet af en parallelafdelning för den högre klassen, styrelsen likaledes ville hänvisa till hvad kommerskollegium härom anført, nemligen att den förändring borde vidtagas, att institutets tvååriga kurs med de allmänna läroverkens 5:te realklass såsom bas borde fasthållas såsom en helhet, och att därför en särskild klass med ettårig kurs borde inrättas för dem, som aflagt studentexamen eller annars innehade vissa högre förkunskaper, hvarigenom man skulle undvika de ganska stora, på olikhet i elevernas ålder, allmänna mognad och kunskaper beroende olägenheterna vid undervisningen i den högre klassen, der nu, jemte de från den lägre klassen kommande eleverna, äfven lärjungar från de allmänna läroverkens tvenne högre klasser samt studenter mottoges;

att det för öfrigt torde kunna anses gifvet att, om elevavgifterna nedsattes, det derigenom ökade tilloppet af elever redan i och för sig skulle nödvändiggöra öppnandet af en ny afdelning; samt

att plats för den nu ifrågasatta parallellklassen för det närvarande icke finnes i institutets hus, som nu blott inrymde tvenne lärosalar och expeditionsrum jemte boställsvåning åt rektor, men att genom förhyrande af annan bostad åt rektor utrymme för den nya lärosalen lätt skulle kunna vinnas äfvensom rum för en hittills kämbart saknad, särskild lokal för varusamling och laboratorium, en utvidgning, som likaledes af kommerskollegium framhållits såsom synnerligen önskvärd hvad särskildt Schartaus handelsinstitut beträffade, då nemligen Göteborgs handelsinstitut redan egde en dylik lokal.

Styrelsen, som upplyst, att de kostnader, som inredandet af den nya lärosalen samt lokalen för varumuseum och laboratorium komme att föranleda, kunde bestridas med en institutet tillhörig mindre fond, hade slutligen, under förutsättning af fortsatt bidrag från Stockholms grosshandelssocietet med 7,000 kronor för år, beräknat, att beloppet af det statsanslag, som erfordrades för genomförande af hvad styrelsen ifrågasatt, utgjorde 12,000 kronor för år enligt en vid ansökningen fogad kostnadsberäkning (se statsrådsprokollet sid. 47 och 48).

Kommerskollegium, som den 3 mars 1892 inkommit med infordradt utlåtande i anledning af handelsinstitutens ansökningar, hade dervid — meddelar departementschefen — tillstyrkt beredande af årliga anslag åt Göteborgs handelsinstitut till belopp af 15,000 kronor, för att sätta institutet i stånd att sänka årliga elevavgifterna till 100 kronor och inrätta en parallelafdelning, samt åt Schartaus handelsinstitut till belopp af 12,000 kronor, att användas till elevavgifternas nedsättande till 100 kronor för år, inrättande af 6 frielevsplatser och till underhåll af ej mindre en parallelafdelning till den högre klassen än äfven varumuseum och laboratorium, hvarvid dock för åtnjutande af de föreslagna understöden borde bestämmas följande vilkor och förbehåll, nemligen:

att årligt understöd från Göteborgs stadsfullmäktige för Göteborgs handelsinstitut och från grosshandelssocieteten i Stockholm för Schartaus handelsinstitut fortfarande utginge till minst samma belopp som hittills; att Kongl. Maj:t skulle ega att i hvarterda institutets styrelse insätta en ledamot; att statsunderstöden ej finge utbetalas förr, än genom inspektion af sakkunnig person, som af Kongl. Maj:t årligen utsåges, visshet hvarje gång vunnits, att undervisningen vid instituten bedrefves i sådan omfattning och utsträckning samt på sådant sätt, att den kunde anses med institutens ändamål öfverensstämmande; samt att, beträffande särskildt Schartaus institut, kostnaden för läroverkshusets lämpande för den nya parallellklassen och varumuseet med laboratorium bestriddes af institutets egna medel.

För egen del har departementschefen hufvudsakligen anført, att den af kommerskollegium verkställda utredningen rörande beskaffenheten af handelsundervisningen i vårt land och åtskilliga andra länder syntes gifva vid handen, att vår handelsundervisning, hvilken hufvudsakligen meddelades vid de båda förenämnda instituten i Göteborg och Stockholm, till sin beskaffenhet vore jemförbar med och till och med öfverträffade undervisningen i vissa andra kulturländer. Hvad som dock enligt departementschefens tanke vore af största vigt, det vore att handelsundervisningen meddelades under sådana vilkor, att ett större

antal än nu vore händelsen kunde få tillfälle att tillgodogöra sig densamma. Här, likasom i afseende å ej mindre flera andra grenar af specialundervisning än äfven den allmänna undervisningen, låge det i statens intresse att söka underlätta undervisningens spridning. Men då, när det vore fråga om det första steget på denna väg hvad handelsundervisningen beträffade, det icke gerna kunde blifva tal om att på statens bekostnad från grunden inrätta nya läroverk, blefve det för staten nödigt inskränka sig till att söka bispringa de redan befintliga läroverken, så att de sattes i stånd att åt ett större antal personer meddela undervisning på sådana villkor, att allmänheten ville och kunde deraf begagna sig. Af hvad så väl kommerskollegium som styrelserna för de båda handelsinstituterna i ärendet anfört framginge nödvändigheten af att elevavgifterna sänktes, för att det skulle kunna påräknas att elevantalet i någon nämnvärd grad ökades; och ansåge sig departementschefen böra biträda hvad härutinnan ifrågasatts, nemligen att elevernas årsavgifter, som, efter hvad förut nämnts, utgjorde i medeltal vid Göteborgs institut 300 kronor och vid Schartaus institut 225 kronor, nedsattes till 100 kronor, med skyldighet derjemte för hvartdera institutet att mottaga 6 frielever.

Det ökade elevantal, som till följd af avgifternas sänkande efter all anledning vore att emotse, betingade med nödvändighet anordnande af parallelafdelningar, åtminstone vid de öfre klasserna, hvilket derjemte för undervisningens jemna gång vore önskvärdt med hänseende till den olika grad af allmän bildning, som kunde hos eleverna förekomma. Innan vidare erfarenhet vunnes, syntes dock parallelafdelningarna kunna inskränkas till en vid hvartdera institutet, och likaså syntes böra anstå med anordnandet af den utaf styrelsen vid Göteborgs handelsinstitut föreslagna tredje årsklassen.

Hvad beträffade beloppen af de statsunderstöd, som, under förutsättning att instituten inrättade sig i öfverensstämmelse med de nu angifna grunderna, kunde ifrågakomma, ansåge departementschefen hvad kommerskollegium derutinnan föreslagit kunna af honom för nästkommande år biträdas, nemligen att understöden skulle utgå med 15,000 kronor till Göteborgs handelsinstitut och med 12,000 kronor till Schartaus handelsinstitut; och syntes emot de af kollegium för öfrigt uppställda villkor och förbehåll för statsunderstödens åtnjutande i hufvudsak icke skäligen kunna göras annan anmärkning, än att det måste anses väl strängt att för kontrollens skull fordra, både att i styrelserna insattes ledamöter för statens räkning och att särskild inspektion skulle ega rum.

Derest ifrågavarande båda handelsinstitut blefve ställda under

kontroll af staten, kunde, enligt departementschefens förmenande, af derifrån utgående elever en eller annan, som visade synnerligen framstående fallenhet för köpmannayrket, af statsmedel tilldelas stipendium för att i främmande länder vidare utbilda sig, och såmedelst skulle jemväl det andra af de önskemål, som af styrelsen för Sveriges allmänna exportförening i dess framställning af den 25 maj 1888 uppstälts, kunna komma att i hufvudsak realiseras. Något särskildt anslag för detta ändamål behöfde åtminstone till en början icke af Riksdagen äskas. För närvarande förelåge således allenast fråga om statsanslag till de båda handelsinstituten i riket. Denna fråga afsåge naturligtvis en statsutgift af mera stadigvarande art, men som någon tids erfarenhet erfordrades för att bedöma, med hvilket belopp anslaget borde för en längre framtid i riksstaten uppföras, hemstälde departementschefen för närvarande endast om anslagets anvisande på extra stat.

Beträffande de skäl, hvilka motionären anført till stöd för sitt ofvan omförmälda förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionen.

Hvad först angår Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, så delar utskottet den uppfattning, som ligger till grund för densamma, eller att staten, då den understödjer annan specialundervisning, jemväl bör uppmärksamma och främja handelsundervisningen. Att under för handen varande förhållanden detta bör ske genom anvisande af anslag till de båda redan befintliga handelsinstituten, på det att dessa må kunna blifva i tillfälle att genom sänkta afgifter draga till sig ett större elevantal, anser utskottet, efter den utredning, som till statsrådsprotokollet lemnats angående undervisningens ståndpunkt vid instituten samt dessas ekonomiska förhållanden, likaledes fullt riktigt. Men i fråga om beloppet af de anslagsmedel, hvilka böra för ändamålet anvisas, hyser utskottet en mot Kongl. Maj:ts något afvikande mening. Den anslagsberäkning, som förekommer i det kongl. förslaget, förutsätter nemligen, att afgifterna skulle för samtliga betalande elever bestämmas till ett i jemförelse med nuvarande afgifter så lågt belopp som 100 kronor. Då emellertid erfarenheten visat, att åtskilliga yng-

lingar i god ekonomisk ställning vinna inträde vid instituten — ett förhållande, som med säkerhet kan påräknas komma att fortfara — samt någon anledning icke synes utskottet förefinnas att för dessa ynglingar nedsätta afgifterna — åtminstone icke i den betydande mån, som ifrågasatts — har utskottet föreställt sig, att det af Kongl. Maj:t åsyftade målet skulle kunna på ett för statsverket mindre betungande sätt vinnas, om, i likhet med hvad vid andra läroverk eger rum, full afgift, motsvarande den nu utgående och till sitt belopp af vederbörande styrelse bestämd efter för handen varande förhållanden, fortfarande erlades af en del af eleverne, under det att, på samma gång som frielever skulle antagas, den åsyftade nedsättningen af afgiften komme blott en del af de betalande eleverne till godo. Endast med afseende å de lärjungar, som mot nedsatt afgift eller afgiftsfritt vid instituten åtnjöte undervisning, skulle således statsverket träda emellan, och härigenom skulle anslagsbehovet komma att i icke obetydlig mån nedbringas, på samma gång möjlighet borde uppstå att öka antalet frielever utöfver hvad Kongl. Maj:t afsett.

På grund af verkställd förslagsberäkning har utskottet trots sig finna, att med den af utskottet ifrågasatta anordningen ett anslag af 15,000 kronor skulle blifva för ändamålet till fyllest; och borde, enligt utskottets förmenande, öfverlemnas åt Kongl. Maj:t ej mindre att fördela anslaget mellan de båda instituten, under förbehåll att instituten af Göteborgs stadsfullmäktige och grosshandelssocieteten i Stockholm erhöles årliga bidrag till minst samma belopp som hittills, än äfven att i öfrigt för medlens tillgodonjutande uppställa lämpliga vilkor i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad af departementschefen blifvit uti sådant hänseende ifrågasatt, med iakttagande likväl af den jemning, hvartill förändrade bestämmelser angående elevernas afgifter kunde föranleda.

Vidkommande derefter det af herr Brodin väckta förslaget om anslag till resestipendier för unge män, hvilka egnat sig åt handelsyrket, så har, enligt hvad statsrådsprotokollet utvisar, departementschefen ställt i utsigt, att dylika stipendier skulle i vissa fall kunna tilldelas från handelsinstitutet utexaminerade elever, utan att särskildt anslag åtminstone till en början behöfde af Riksdagen äskas. Vid sådant förhållande och då, såsom motionären äfven antydt, exportföreningen på sista tiden börjat utdela stipendier af ifrågavarande art, anser utskottet skäl icke förefinnas för Riksdagen att för närvarande vidtaga någon åtgärd i motionens syfte.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

- a) att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen på extra stat för år 1894 anvisar ett anslag af 15,000 kronor, för att af Kongl. Maj:t användas till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandels-societetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut, under förutsättning, hvad Göteborgs handelsinstitut beträffar, att Göteborgs stadsfullmäktige och, hvad Schartaus handelsinstitut beträffar, att grosshandels-societeten i Stockholm fortfarande till instituten lemna årligt understöd till minst samma belopp som hittills, samt på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma; och
- b) att herr Brodins ofvannämnda motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

34:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till den redogörelse i ämnet, som finnes meddelad till statsrådsprotokollet (sid. 51), hemställer utskottet,

Ang. anslag till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet.
[29.]

att Riksdagen må jemväl för år 1894 på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas för att *åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder.*

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

35:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t under denna anslags-titel äskat, hemställer utskottet,

att Riksdagen — under vilkor att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1894 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hittills och underkasta sig den inspektion, Kongl. Maj:t finner skäligt bestämma — må, i likhet med hvad förut för flera år egt rum, på extra stat för år 1894 anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till bruks-societetens fullmäktige i jerukontoret utbetalas.

Ang. anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun.
[30.]

Anordnande af fabriksinspektion.

Ang. anslag
till anordnan-
de af fabriks-
inspektion.

[31.]

36:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat jemväl för år 1894 anvisa till aflöning åt tre inspektörer 15,000 kronor, med 5,000 kronor till hvardera, för år räknadt, och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 1,800 kronor, eller till hopa 16,800 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersätt-
ning för gjorda
förskott.

[32.]

37:o) Af statsrådsprotokollet inhemtas, att statskontoret hos Kongl. Maj:t anmält, det embetsverket för utgifter, som vore af beskaffenhet att böra under sjetta hufvudtiteln ersättas, förskjutit följande belopp, nemligen:

ersättning till Blekinge läns ränteri för derifrån till länsmannen H. Bolling, såsom innehafvare af bostället $\frac{1}{2}$ mantal n:r 1 Möllekulla, förskjuten räntegodtgörelse för tiden från den 14 mars 1890 till den 14 mars 1891 för från bostället exproprierad jord	kronor	45: 28
till länsmannen S. Lundbohm från Elfsborgs läns ränteri utbetald ränta för tiden från den 7 juni 1890 till den 14 mars 1891 å till statskontoret levererad ersättning för jord, som tagits i anspråk från länsmansbostället Rennelanda stommen n:r 1	„	7: 69
godtgörelse för afkomst af boställen, som enligt kongl. brefvet den 31 maj 1878 innehafvare af länsmanstjenster, hvarmed boställen varit förenade, egt undfå i anledning deraf att företrädarne åtnjutit fardagsår	„	2,990: —
reskostnadsersättning och traktamente samt arvoden åt ledamöterna af den utaf Kongl. Maj:t den 20 juni 1890 tillsatta komité för utarbetande af förslag till ändring af grufvestadgan i fråga om dispositionsrätten öfver mineralfyndigheter å viss kronojord samt utgifter för inköp af böcker samt för tryckning och renskrifning för komitén	„	3,721: —

Summa kronor 6,763: 97.

Vidare ifrågakomme, enligt hvad departementschefen meddelat, till ersättande af Riksdagen åtskilliga utgifter, som under år 1892 blifvit bestridda för genomförande af åtskilliga anordningar till förhindrande af kolerans införande i riket. För detta ändamål hade nemligen på grund af Kongl. Maj:ts derom fattade beslut dels åtskilliga observationsanstalter äfvensom vid Fejan i Stockholms skärgård en karantänsplats anordnats, dels åtskilliga flottan tillhöriga kanonbåtar och andra fartyg utlagts vid vissa observations- och karantänsplatser för utövande af erforderlig bevakning samt för att tillhandagå de vid dessa platser anstälde läkare, hvarjemte vissa andra åtgärder för ändamålet vidtagits. Ehuru kostnaderna härför ännu icke vore till fulla kända, ansåge departementschefen likväl de kostnadsbelopp, å hvilka uppgifter nu vore tillgängliga, böra vid 1893 års riksdag anmälas till godtgörande. Dessa kostnadsbelopp vore:

utgifter, som af medicinalstyrelsen till 1892 års slut bestridts af det belopp, 75,000 kronor, som statskontoret på grund af kongl. bref af den 21 juli och den 22 oktober nämnda år till styrelsen under förskottstitel utanordnat för genomförande af det genom förstberörda kongl. bref föreskrifna anordnandet af observations- och karantänsanstalter ..... kronor 62,811: 02

utgifter, som af flottans station i Stockholm bestridts i följd af förläggande dels af en ångslup jemte en mindre roddbåt vid Fejans karantänsplats, dels af en kanonbåt vid Käsö, dels ock af en kanonbåt vid Juniskärens observationsplats; uppgående dessa utgifter, enligt af marinförvaltningen meddelad uppgift, till..... ,, 18,188: 42

Summa kronor 80,999: 44.

Sammanlagda beloppet af de förskott, som sålunda nu borde till ersättande af Riksdagen anmälas, utgjorde alltså 87,763 kronor 41 öre.

Med tillämpning af grundsatsen om anslags bestämmande till jemnt tal af kronor har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte, till betäckande af ofvan omförmälda, förskottsvis bestridda utgifter, anvisa ett extra anslag af 87,764 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. ifrågasatt anslag till betalning af det s. k. Långebrobolagets skuld m. m.

38:o) I en inom Andra Kammaren af herrar friherre *W. G. von Schwerin* och *N. Nilsson i Skärhus* väckt motion, n:o 74, har föreslagits, dels att Riksdagen ville anslå för år 1894 ett belopp af 50,000 kronor till betalande af det så kallade Långebrobolagets skuld; dels ock att Riksdagen behagade besluta skrifvelse till Konungen om att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, hvarigenom skyldigheten att bygga och underhålla Långebro öfver Helgeå i Kristianstad för framtiden skulle tillkomma dem, det enligt nya väglagen vederborde.

Med afseende å hvad motionärerna anført till stöd för förslaget, hänvisar utskottet till sjelfva motionen.

Utskottet förehade vid 1890 års riksdag till behandling en af friherre von Schwerin väckt motion, deruti föreslagits, att Riksdagen måtte besluta skrifvelse, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, hvarigenom skyldigheten att bygga och underhålla Långebro invid Kristianstad öfver Helgeå bragtes i öfverensstämmelse med de i nu gällande lag och författningar stadgade grunder; att ett anslag af 6,000 kronor om året måtte ställas till disposition af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län eller annan lämplig myndighet för att användas till förräntning och amortering af brointressenternas skuld; samt att, om detta bifölles, i skrifvelsen till Kongl. Maj:t måtte inryckas, att Kongl. Maj:t täcktes förordna allmänt ombud att deltaga i årliga revisionen af brons räkenskaper och afgifva berättelse om huru anslaget användts.

I det yttrande, utskottet afgaf öfver denna motion (punkten 33 af utlåtandet n:o 7), anförde utskottet, att, ehuru den i motionen väckta frågan, efter den framställning deraf, motionären lemnat, syntes utskottet i viss mån förtjent af uppmärksamhet, hölle utskottet likväl före, att någon åtgärd från Riksdagens sida i det af motionären angifna syftet icke i sakens dåvarande outredda skick borde vidtagas, helst utskottet ansåge, att Kongl. Maj:ts uppmärksamhet å de omförmälda förhållandena borde i första hand genom de i saken intresserades åtgörande påkallas; och blef utskottets afstyrkande hemställan af båda kamrarne bifallen.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har brobolagets direktion sedermera den 30 september 1891 ingått till Kongl. Maj:t med anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes i proposition till Riksdagen föreslå Riksdagen att bevilja Långebrobolaget dels ett årligt anslag af 1,800 kronor till brons framtida underhåll, motsvarande medeltalet af underhållskostnaden under åren 1880—1889, dels ock för en gång ett bidrag af 40,000

kronor till afbetalning af bolagets då till 80,089 kronor 21 öre uppgående skuld. Öfver denna ansökan har Kongl. Maj:ts infortrat yttrande från vederbörande embetsverk; men har ärendet der ännu icke slutbehandlats.

Då således frågan om statsbidrag till gäldande af bolagets skuld är föremål för utredning från Kongl. Maj:ts sida, samt det lärer ankomma på de brobyggnadsskyldige sjelfva att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom frågan om den framtida byggnads- och underhållsskyldighetens ordnande i öfverensstämmelse med den nya väglagens föreskrifter, må blifva i vederbörlig ordning pröfvad och afgjord, hemställer utskottet,

att herrar friherre von Schwerins och Nilssons förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

39:o) I en inom Första Kammaren af herr *W. Wallin* väckt motion, n:o 9, har föreslagits, *dels* att Riksdagen ville utfästa ett pris å minst 150,000 kronor att, mot uppfinningens öfverlåtande till staten, utbetalas till den, som utaf vanlig brännstoff fabrikmässigt framställde ett torfkol, som i afseende å pris, fasthet, volym och bränslevärde någorlunda — eller i det närmaste — uppfylde dessa egenskaper hos vanliga stenkol, samt ett pris å 50,000 kronor att utbetalas till den, hvars uppfinning ej fullständigt uppfylde föregående vilkor, men hvar kunde vidare byggas;

Ang. ifrågasatt anslag för utfinnande af sått att fabrikmässigt framställa torfkol m. m.

dels ock att Riksdagen ville bevilja 50,000 kronor till understöd åt obemedlade, som vid försök med frambringande af torfkol af förut nämnda egenskaper gjorde sig deraf förtjente.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sitt förslag, hänvisar utskottet till sjelfva motionen.

Då, för den händelse någon skulle lyckas lösa problemet att framställa ett torfkol med de egenskaper, motionären angifvit, det ekonomiska värdet af denna uppfinning uppenbarligen skulle blifva så stort, att uppfinnaren ingalunda skulle befinnas villig att för den af motionären beräknade köpeskillingen öfverlåta uppfinningen till staten, och då det icke gerna synes kunna ifrågakomma, att staten skulle till uppmuntrande af experiment i denna väg anvisa så betydande belopp, som motionären föreslagit, hemställer utskottet,

att herr Wallins förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Öfver Kongl. Maj:ts under sjette hufvudtiteln gjorda förslag om anvisande på extra stat för år 1894 af medel till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker har utskottet i sitt utlåtande n:o 16 afgifvit yttrande.

Beträffande Kongl. Maj:ts äfven under sjette hufvudtiteln framlagda förslag dels till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik, dels till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar, dels till afslutande af arbetena å stambanan mellan Vännäs och Öfver-Luleå och banans förseende med rörlig materiel, samt dels om medel för inköp af malmvagnar för Luleå—Gällivara-banan kommer utskottet framdeles under riksdagens lopp att afgifva utlåtande.

Likaledes kommer utskottet framdeles att yttra sig i anledning af väckt motion angående beviljande af årligt anslag såsom bidrag till bekostande af en isbrytare för Stockholms skärgård och Mälarens större segelleder.

Stockholm den 17 februari 1893.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid punkten 4:o (angående ändring i staten för landtbruksstyrelsen):
af herrar A. Persson, P. Andersson, G. Eriksson, P. Pehrson, H. Andersson, O. Jonsson, S. G. von Friesen, L. Jönsson, N. Petersson, A. P. Danielson, P. Holm och J. P. Jansson, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Då Riksdagen år 1889, med anledning af kongl. proposition i ämnet, beslöt att anvisa medel till inrättande af en landbruksstyrelse, erhöll denna styrelse den sammansättning och dess sekreterare den lön, som af Kongl. Maj:t föreslagits. Så vidt utskottet kunnat finna, har någon förändring i landbruksstyrelsens åligganden sedan dess upprättande icke föreskrifvits, och i följd häraf borde icke heller nu på grund af den korta erfarenhet, som hittills kunnat vinnas, förändringar i dess organisation företagas. Försigtigheten synes bjuda, att, om för närvarande en förstärkning af styrelsen tillfälligtvis skulle erfordras vare sig för erhållande i vissa fall af en juridiskt bildad persons uttalande eller för beredande under någon del af året af ökad möjlighet för styrelsens medlemmar till inspektionsresors företagande, denna förstärkning åtminstone tills vidare icke på annat sätt beredes än genom tillfällig adjunktion af sekreteraren, för hvilken till ersättning härför kunde, såsom ock redan lärer hafva förekommit, beredas någon lättnad i vissa af de göromål, som eljest åligga honom, genom extra biträdes anställande.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas;

vid *punkten 7:o mom. a* (angående åtgärder för befrämjande af hafs fisket vid rikets vestra och södra kuster):

af herrar *A. Persson, P. Andersson, G. Eriksson, P. Pehrson, H. Andersson, O. Jonsson, S. G. von Friesen, P. Holm* och *J. P. Jansson*, som yrkat, att utskottets yttrande och förslag i denna del måtte erhålla följande lydelse:

»Vid senaste — — åtgärd föranleda. Det senare momentet af utskottets hemställan bifölls af båda kamrarne, men i fråga om det förra mom. stannade dessa i olika beslut, i det att Andra Kammaren utan vare sig votering eller diskussion biföll mom., medan åter Första Kammaren afslog detsamma, dock först efter votering och med en öfvervigt af allenast 14 röster.

Då utskottet i denna fråga fortfarande hyser samma uppfattning, som utskottet nästlidet år gjorde gällande, anser sig utskottet, med särskild hänsyn till den jemförelsevis ringa röstskilnaden i Första Kammaren, nu böra i anledning af hvad motionären föreslagit rörande fisket vid vest- och sydkusten göra enahanda hemställan, som förlidet år; och föreställer sig utskottet, att kostnaden för den utredning, som

kan finnas erforderlig, bör kunna bestridas af till fiskerinäringens understöd anvisade eller eljest tillgängliga medel, utan att särskildt anslag behöfver af Riksdagen för ändamålet äskas.

Hvad åter angår motionärens förslag rörande ostkusts- och söt-vattensfiskena, så afser detta förslag en så genomgripande förändring i den för föga mera än tre år sedan genomförda nya administrationen af dessa med vestkust- och delvis äfven sydkust-fisket olikartade samt i och för sig mindre betydande fisken, att någon åtgärd i förslaget syfte icke synes utskottet för närvarande böra af Riksdagen vidtagas.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, hemställer utskottet:

a) att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans förevarande motion n:o 10, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets vestkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd;

b) att herr Ljungmans motion n:o 10 i öfrigt icke må till någon Riksdagens åtgärd föranledas; och

vid *punkten 22:o*, (angående anslag till högre mejeriundervisningen vid Alnarp):

af herrar grefve *G. Sparre*, *V. N. Ekenman*, *R. G. von Hedenberg*, *O. W. Odelberg*, *F. A. Boström*, friherre *F. W. von Otter*, *G. D. R. Tornerhjelm*, *E. Fränckel*, friherre *J. T. Gripenstedt*, friherre *C. G. A. Klingspor*, *F. E. Pettersson* och *I. Kerfstedt*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna punkt bort erhålla följande lydelse:

»Mot den plan för ordnande af den högre mejeriundervisningen, för hvilken i statsrådsprotokollet redogjorts, har utskottet icke funnit anledning till någon erinran. Hvad senaste lagtima Riksdag uttalade om möjligheten att vid den ifrågavarande undervisningens koncentrerande på ett ställe kunna i någon mån nedbringa kostnaderna för densamma, synes utskottet visserligen fortfarande ega giltighet, helst om lönen åt läraren i mejeriskötsel, såsom departementschefen ifrågasatt, bestämmes till 3,000 kronor i stället för 4,000 kronor årligen. Men då, enligt hvad departementschefen tillika framhållit, detta skulle komma att bero på, huruvida den, som till befattningen antoges, förut innehaft sådan befattning, att han kunde anses vara berättigad att på grund deraf åtnjuta ett eller flera ålderstillägg eller icke, samt i allt fall —

om det skulle visa sig, att anslaget icke till hela sitt belopp behöfde tagas i anspråk — den möjliga besparingen komme statsverket till godo, då anslaget uppföres å extra stat, anser utskottet någon ned-sättning i det föreslagna beloppet för närvarande icke böra ifrågasättas. Utskottet hemställer för den skull,

att Riksdagen må, för anordnande af högre under-visning i mejerihushållning vid Alnarps landtbruks-institut, å extra stat för år 1894 anvisa ett anslag af 10,000 kronor;

vid punkten 33:o (angående anslag till handelsundervisning):
af herrar *P. Andersson, H. Andersson, L. Jönsson och C. Andersson* i Hamra, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa om afslag å Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Herrar *C. Lundeberg, A. G. Svedelius, H. P. P. Tamm*, friherre *A. R. von Kræmer, K. Bohnstedt* och *C. Persson* hafva begärt få anteck-nadt, att de icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling inom utskottet.

Litt. A.

under riksstatens S j e t t e hufvudtitel.

	Förslag till blifvande riksstat:							
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.	
			Friheter.		Ersättningar.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
departementet.	6,500	—	—	—	—	—	6,500	—
.....	36,000	—	—	—	—	—	36,000	—
.....	17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
.....	76,700	—	—	—	—	—	76,700	—
.....	64,600	—	—	—	—	—	64,600	—
.....	33,000	—	—	—	—	—	33,000	—
.....	28,400	—						
.....	1,500	—						
vikariatsersättningar	12,200	—						
.....	15,800	—						
.....	1,000	—						
statistik	1,000	—	31,500	—	59,900	—	59,900	—
.....					108,800	—	108,800	—
.....					6,000	—	6,000	—
.....					87,422	—	87,422	—
anslag). Nuvarande belopp	2,651,227	—			2,652,302	—	2,652,302	—
.....	1,075	—						
reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten (kronor)	133,700	—			133,700	—	133,700	—
.....	27,800	—						
.....	1,000	—			28,800	—	28,800	—
.....					239,000	—	239,000	—
.....			10,847	—	6,635	—	1,664	—
.....			250,000	—		—	250,000	—
.....			354	—	25	—	379	—
Säger	3,810,925	—	6,660	—	1,664	—	3,819,249	—
Transport	3,810,925	—	6,660	—	1,664	—	3,819,249	—

1893 års riksstat anslår:								
Tpt	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.	
			Frihetar.		Ersättningar.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	3,808,850	—	6,660	—	1,664	—	3,817,174	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
	190,400	—	—	—	—	—	190,400	—
	49,500	—	—	—	—	—	49,500	—
	105,000	—	—	—	—	—	105,000	—
	48,500	—	—	—	—	—	48,500	—
	63,500	—	—	—	—	—	63,500	—
	11,500	—	—	—	—	—	11,500	—
	8,700	—	—	—	—	—	8,700	—
	42,000	—	—	—	—	—	42,000	—
S:gr	531,100	—	—	—	—	—	531,100	—
	63,000	—	—	—	—	—	63,000	—
	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
	2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—
	108,550	—	1,070	—	—	—	109,620	—
	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
	15,850	—	—	—	—	—	15,850	—
	43,000	—	—	—	—	—	43,000	—
	118,541	—	—	—	—	—	118,541	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
S:gr	448,141	—	2,630	—	4,567	—	455,338	—
S:a	4,788,091	—	9,290	—	6,231	—	4,803,612	—

Jordbruket, handeln

Reservations-

Vägar och kommunikationer.....
 Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna-
 understöd för landtmannaskolor).....
 Landtbruksingenjörer och deras biträden .....
 Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna-
 Länsveterinärer .....
 Befrämjande i allmänhet af slöjderna.....
 Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.....
 Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.....
 Fiskerinäringens understöd .....

Diverse

Skiften och afvittringar, *reservationsanslag* .....
 Utflyttningshjälp efter skiften, *förslagsanslag* .....
 Odlingshjälp för krononybyggare, *förslagsanslag* .....
 Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, *för-*
 Hästafvelns förbättrande, *reservationsanslag* (deraf sär-
 Till förekommande och hämmande af smittosamma
 Karantänsinrättningen på Känsö, *förslagsanslag* .....
 Rese- och traktamentsersättningar, *förslagsanslag* ....
 Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*.
 Ökas för jemnande af hufvudtitelns slutsumma med
 Extra utgifter, *reservationsanslag* .....

Förslag till blifvande riksstat:

	Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.						Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
och näringarne.									
anslag.									
Transport	3,810,925	—	6,660	—	1,664	—	3,819,249	—	
.....	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—	
näringsar (deraf ett <i>förslagsanslag</i> & 15,000 kronor till	190,400	—	—	—	—	—	190,400	—	
.....	49,500	—	—	—	—	—	49,500	—	
näringsar	105,000	—	—	—	—	—	105,000	—	
.....	48,500	—	—	—	—	—	48,500	—	
.....	63,500	—	—	—	—	—	63,500	—	
.....	11,500	—	—	—	—	—	11,500	—	
.....	8,700	—	—	—	—	—	8,700	—	
.....	42,000	—	—	—	—	—	42,000	—	
Säger	531,100	—	—	—	—	—	531,100	—	
anslag.									
.....	63,000	—	—	—	—	—	63,000	—	
.....	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—	
.....	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—	
<i>slagsanslag</i>	2,700	—	1,560	—	4,567	—	8,827	—	
skildt 50,000 kronor till prisbelöningar för hästar)	108,550	—	1,070	—	—	—	109,620	—	
sjukdomar bland husdjuren, <i>förslagsanslag</i>	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—	
.....	15,850	—	—	—	—	—	15,850	—	
.....	43,000	—	—	—	—	—	43,000	—	
Nuvarande belopp	118,541	—	—	—	—	—	—	—	
24: —	118,565	—	—	—	—	—	118,565	—	
.....	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—	
Säger	448,165	—	2,630	—	4,567	—	455,362	—	
Summa	4,790,190	—	9,190	—	6,231	—	4,805,711	—	

Bil. Litt. B.

**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
S j e t t e hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
Civildepartementet.		
<i>Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:</i>		
För handhafvande af kontroll & försäkringsanstalterna	4,500	—
<i>Rikets ekonomiska kartverk: *)</i>		
Till de ekonomiskt-geografiska kartarbetena i Norrbottens län och vissa delar af Vesterbottens län	31,000: —	
” de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket....	45,000: —	76,000 —
<i>Öfverståhållareembetet:</i>		
Till utgifvande af “Polisunderrättelser”	15,000	—
<i>Landsstaterna i länen:</i>		
Till aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	65,000: —	
” ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän	10,000: —	75,000 —
<i>Väg- och vattenbyggnadsstaten:</i>		
Till undersökningar af mindre hamnar och farleder äfvensom till upp- rättande i vissa fall af planer till anläggning eller ombyggnad af broar		5,000 —
<i>Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:</i>		
Till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruks- institut.....	29,000: —	
Transport 29,000: —		175,500 —

*) Öfver dessa anslag kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

	Kronor.	ö.
Transport	29,000: —	175,500 —
Till nya byggnader vid Ultuna landbruksinstitut och jord- egendom m. m.	19,000: —	
För anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut	8,000: —	
Till byggnadsarbeten och ny värmeledning vid Alnarp m. m.	14,425: —	70,425 —
<i>Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar:</i>		
Bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landt- bruksmöten	7,500: —	
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för hus- djur, redskap, maskiner m. m.	12,500: —	
Bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jord- brukets och näringarnes behof.....	28,000: —	
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —	
” utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejeri- hushållning	1,000: —	
” understöd åt svenska mosskulturföreningen	10,000: —	
För de geologiska undersökningarne	92,000: —	161,000 —
<i>Befrämjande i allmänhet af slöjderna:</i>		
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd	2,000: —	
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflöande af en andre lärare vid samma skola	4,800: —	6,800 —
<i>Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:</i>		
Till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietets i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut i Stockholm.....	15,000: —	
” beredande åt alster af svensk industri och svenska näringar af afsättning i främmande länder	20,000: —	35,000 —
<i>Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:</i>		
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun		14,000 —
<i>Fabriksinspektion:</i>		
För anordnande af fabriksinspektion		16,800 —
Transport		479,525 —

		Kronor.	ö.
	Transport	472,525	—
<i>Diverse anslag:</i>			
Till ersättning för af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	87,764: —		
Till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik *)	500,000: —	587,764	—
	Summa	1,067,289	—

*) Öfver detta anslag kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande.

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag utom hufvudtitlarne.

	Kronor.	ö.
Till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar *)	500,000	—
Summa	500,000	—

*) Öfver detta anslag kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.